مكان الأصل
... LIBRARY — THE UNIVERSITY OF JOR...

...לף תשע מאות ושבע שנים לחורבן בית מקדשנו

המודיע
...ית ישראל / בס"ד, ירושלים, יום ה' פר' ואתחנן, ט' מנ"א תשל"ה (תענית), הדף היומי: ברכות כ"ה (17 ביולי 75) / שנה כ"ז גליון 8951 / המחיר 80 אגורות

ארה"ב, גרמניה ויפן ילוו מיליארד דולר למצרים

כדי לחזק את מנהיגותו המתונה של סאדאת

בוסטון, יום ד' — ארה"ב, מערב גרמניה ויפאן עומדות להודיע על מלווה מסך מיליארד דולר למצרים, כאמצעי לחזק את מנהיגותו המתונה של הנשיא סאדאת — מסר היום העתון „בוסטון גלוב".

מערב גרמניה נתבקשה להקציב 400 עד 500 מיליון דולר, ארה"ב לפחות 250 מיליון דולר ויפאן 200 מיליון דו־לר, מסר אחמד דווידאר, סגן שר ה־כלכלה המצרי.

העתון אמר כי מקורות לא־מצריים אישרו את ציפיותיו של סגן השר כן המערב, כולל הקצבות מבריטניה וד־נמרק.

העתון ציטט מקורות דיפלומטיים, שאמרו „אם תתפורר הכלכלה המצ־רית" — והיא אכן קרובה מאוד להת־פוררות — עלול להתערער מעמדו של סאדאת, ובלי מנהיגותו של סאדאת במחנה הערבי המתון, עלולות להיגנז כל התקוות לשלום עם ישראל." (יתפ"ע).

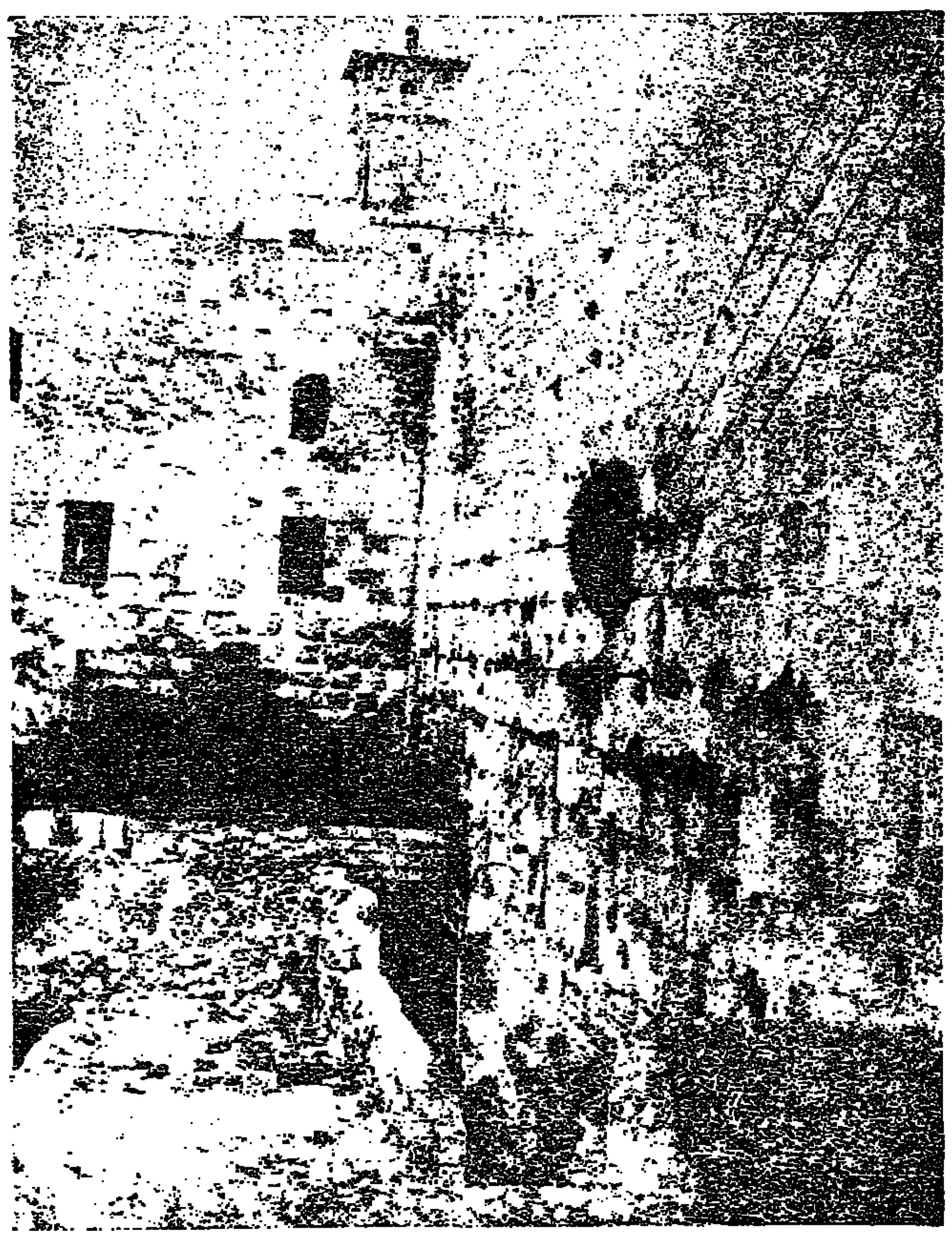

רבין בכנסת, בתגובה על הודעת מצרים:

מצרים לא מעונינת לפגוע בהסכם [הפ]רדת הכוחות עליה לכבד את כוח האו"ם

מי שמעוניין בהמשך המו"מ מהראוי שיימנע מצעד מעורר מתיחות

דרישה של פירוז בסיני, הצבא המצרי יתחיל בסיני. בבאנו ישוב, מצב המל־חמה יימשך והמוות הנפש יעברו למצ־רים — המשיך.

בממשלת ישראל מוכנה לויתורים נו־ספים — טען היא כבר הציעה לסא־דאת את שדות הנפט ואת הרצף הי־בשתי אליהם ואת המעברים, פרט ל־קצה המזרחי, אלא שסאדאת מסרב ל־הכל בביצה זו והוא רוצה ביצה יותר גדולה.

הודעת מר רבין

בראשית דבריו שלל ראש הממשלה את טענת הדבר ה„ליכוד" על סתירות, בהדגישו כי הממשלה בקפידה לספק בידע ... בכלל זה גם בידע סודי בנושאים המדיניים והבט־חוניים לועדת החוץ והבטחון. בע־נין הסדר הביניים בסיני ... ועדת החוץ והבטחון שמונה פעמים. הממשלה ביקשה ... והיא מכלולת את הדבר ברבין.

כאשר המשא והמתן בנושא הסדר הביניים יגיע לשלב אשר יאפשר לה להגיש לפני הכנסת את החלטתה ואת כל נימוקיה, שישמשו בסיס להחלטתה המדינית, היא תעשה זאת, אך עדיין לא הגענו לשלב כזה — הדגיש.

ונכרית בוודאי האופוזיציה המאשי־מים ... את ממשלת ישראל ב־כניעה, בקבלת תכתיבים ובהפרדת הבטחון, רואה הממשלה חובה לעצמה להיקבע מסירת בידע מלא על מהלך המשא ומתן, על הישגים שכבר הו־שגו ועל התוצאות שאנו מתאמצים ובקותים להשיג.

הוא האשים את ממשלת מצרים כי אחראיה להשעיה השיחות בחודש מארס, שכן נדרשנו לתנאים שלא יכולנו לקבל אותם בשום אופן. מאז חודש מארס נתחדשו הדיונים עם מצ־רים, באמצעות ארצות הברית וכל הז־מן עמדנו איתנים תוך גמישות עני־נית — הוסיף.

ראש הממשלה ואתו חברי סיעתו דחו את טענתו של ח"כ לנדאו מ„הרות" שפתחו בקריאות ביניים „אתם מקבלים את התכתיב המצרי". מר רבין חייב על הנשא ונתן, אם כי איננו יכול לומר עדיין כי הדבר מובטח.

כאן הסביר מר רבין את ההכרח בי תיאום עם ארה"ב „מערכת יחסיה עם ארצות הברית בדין שתשפיע גם על עמדתנו. עם זאת — המשיך — אנו רואים לעצמנו להבטיח הנאים היונים שונים, אסטרטגיים, צבאיים, ומדיניים, תוך שקידה לביסוס מערכת היחסים הידידותיים עם ארצות הברית. בהכרה כל יגונה נכונה ישראל לצבוד ביקיה עם ארצות הברית, אפילו בוי־כוח שבה. אולם כוחנו ומאמציה מ־כוונים להגיע להידברות ולשיתוף פעו־לה עמה.

בסיום דבריו הסכים ראש הממשלה לקיים דיון בדיני חדש מהאופוזיציה להציג מדיניות אלטרנטיבית שקולה. איתנה תוך הקפדה על המדיניות הד־כאושרת על ידי הצב והכנסת.

הדגיש שהממשלה הותרת לסיכום הממשלה אחראית בפני הכנסת הד־עם — סיים מר רבין — ואני מקוה כי יהא בידה להציג את פרי מאבקה בסיכום המשא ומתן, כאשר הסביר מר רבין לקיים דיון בדיני בהריאה בבוא הבעה.

שר החוץ האמריקאי:

הסיכוי למו"מ עם ישראל החלטת מצרים סיבכה

מילווקי־ואשינגטון, יום ד' — מזכיר המדינה ד"ר הנרי קיסינג'ר אמר היום, כי החלטת מצרים לא ל־האריך את כח המנדט של האו"ם ב־מעבר סיני היתה „בלתי נוחה עד מאוד" וסיבכה את הסיכויים למו"מ עם ישראל.

אבל היא הוסיף במסיבת עתונאים כי הוא מנסה לגלות אם מצרים מוכנה לקבל הארכת המנדט בתוקף החלטת מועצת הבטחון.

קיסינג'ר אמר גם, כי ההתקדמות לק־ראת שלום במזה"ת „היה קשה ו־תדרוש קורבנות על ידי כל הצדדים הנוגעים בדבר".

הקרבנות אלה, הוסיף, יהיו „כאובים ואין להתבגע מזה" אבל לדעת קי־סינג'ר „יש סיכויים להשגת הסדר".

על שאלה בדבר כוונת 40 המדינות המוסלמיות להשיג גירוש ישראל מן האו"ם, אמר מזכיר המדינה כי ארה"ב לא תוכל להיות אדישה ותתנגד בתק־לם לכל תוכנית כזאת.

מנהיג הדמוקרטים בסינט, מייק מנספילד, אמר גם הוא היום, כי ה־חלטת מצרים לא לחדש את מנדט כח החירום של האו"ם בסיני עלולה להח־מיר את המשבר המזרח תיכוני.

מנספילד, המנהיג השני במפלגה של הדמוקרטים בועדת קשרי חוץ, גם אמר לכתבים כי אינו סבור שמזכיר המ־דינה הנרי קיסינג'ר צריך עוד לעסוק במדיניות דילוגים במזרח התיכון, אלא אם ההצלחה מובטחת. מנספילד אמר בראיון כי ההחלטה המצרית ה־חוקה מלהקל על המצב. הוא גם אמר שאינו סבור שאמריקאים יעצרו ל־הסתבך בסכסוך יותר על המידה. „אני רוצה שקיסינג'ר יבזבז את זמנו". (יופ"ע צ"ר)

„תשובת העולם המוסלמי לדברי קיסינג'ר:

וועידה מוסלמית קראה לגירוש ישראל מהאו"ם

ההחלטה אושרה בלי הסתייגות ע"י 40 מדינות, כולל טורקיה ואיראן * אש"פ — נציג פלשתין

ג'דה, יום ד' — 40 ארצות מוסלמיות קראו אמש לגירוש ישראל מהאו"ם, אמר דובר פלשתינאי.

עבדל מוחסן אבו מייזר, חבר משלחת אש"פ לועידת שרי החוץ המוסל־מיים, אמר כי הועידה אישרה החלטה הקוראת לכל הארצות שהשתתפו בוע־ידה לגרש את ישראל מהאו"ם ומכל הועידות הבינלאומיות.

ההחלטה שהוגשה ביוזמת הפלשתי־נאים, היתה אחת במספר החלטות ש־אושרו על ידי שרי החוץ בתום הועי־דה, שננעלה היום בשעה 01.15 לפ־נות בוקר.

תשובה כאה לגבי הפלשתינאים, ביי־אבו מייזר אמר כי הועידה היתה חד היות שהחלטה על פלשתין „אושרה בלא הסתייגות על ידי כל ה־משתתפים, כולל נציגי טורקיה ואי־ראן".

ההחלטה של ועידת שרי החוץ ה־מוסלמיים, כפי שהיות עליה אבו מיי־זר, נתקבלה יום בלבד לאחר ששר ה־חוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר האשים את העולם השלישי בחתירה תחת ה־או"ם, בנצלו את האו"ם לנוקמה פו־ליטית.

אבו מייזר הכריז, „זוהי התשובה של העולם המוסלמי לדבריו של ד"ר קיסינג'ר".

ההחלטה גם קוראת לארצות החברות בועידה המקיימות עדיין קשרים מדי־ניים כלכליים או תרבותיים עם ישר־אל, לנתק קשרים אלה, והיא מגנה את כל הארצות המספקות סיוע צבאי או כלכלי לישראל.

היא מאשרת מחדש כי אש"פ הוא הנציג היחיד של העם הפלשתינאי, ובהדגישה כי התנאי העיקרי לכינון מחד־דש של השלום במזרח התיכון הוא ה־הכרה בזכויות הלאומיות הפלשתינ־איות.

לגבי החלטת סאדאת לא לחדש את מנדט כוח החירום בסיני, אמר דובר אש"פ: „זה טוב, שכן דבר אין מה להפסיד, בהיותם או במאתו לא הי־תה אלטרנטיבה אחרת למצב הנוכחי מאשר המלחמה".

שר החוץ הירדני, סאלח אלשרע, אמר היום בהבנת עמק כי ההחלטה ל־גרש את ישראל מהאו"ם ניתנה על ידי סוריה ואש"פ, ואושרה אמש פה אחד בועידת שרי החוץ המוסלמיים בג'דה.

הועידה גם אישרה הצעת ירדנית שיעדי להביע בעד ישראל מלספור ל־יהוד ירושלים ולשנוי אופיה של ה־תרבות המוסלמית בעיר הקודש, אמר השר.

בריטניה תתנגד לגירוש ישראל מהאו"ם

בריטניה „תתנגד לכל נסיון לגרש את ישראל מהאו"ם או להשעותה מה־פעולות של הארגון" — הכריז היום דובר של משרד החוץ הבריטי.

הצהרה זו נהוה, לדעת משקיפים, התייחסות עקיפה להחלטה שאושרה אמש בג'דה על ידי ועידת שרי החוץ המוסלמיים, בדבר גירוש ישראל מהא־ו"ם.

בחוגים יודעי דבר מציינים, כי גי־רוש מדינה מהאו"ם היא בסמכותה של מועצת הבטחון, אולם העצרת הכ־ללית של האו"ם רשאית להשעות את המדינות החברות מדיניותיהא. (צ"ר צ"ע)

דובר משרד החוץ:

כוח או"ם — חלק בלתי נפרד מהסכם ההפרדה

בתשובה לשאלות כתבים בעקבות הודעת מצרים אמר אמש הדובר משר־ד החוץ: קיום כוח האו"ם הוא חלק אינטגרלי של הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל ומצרים. שני הצדדים צ־ריכים להיות מעוניינים במידה שווה בקיומו ובהמשכו.

ממשלת ישראל הודיעה למזכיר הא־ו"ם ב־14 ביולי על הסכמתה להאריך את תוקף המנדט של כוח או"ם ל־6 חודשים נוספים.

ישראל סבורה, כי כל צעד המגביר מתיחות באיזור אינו מסייע למאמצים המדיניים במגמת השלום. ישראל המ־שיך בדיונים בעזרת שירותיה הטובים של ארה"ב להשגת הסדר־ביניים עם מצרים.

ראש הממשלה שוחח עם שגריר ארה"ב בישראל

שגרירה החדש של ארה"ב בישראל, מר מלקולם טון, נתקבל אתמול ע"י ראש הממשלה, מר יצחק רבין, בלשכתו בירושלים.

מצרים רוגזים על דברי רבין:

...ירוצה שהאו"ם יטיל ...נקציות כלכליות

...זון עשויה לתמור בקריאה חדשה לסגת

...הבירת ארה"ב בהסגר כלכלי על יש־ראל, אין סיפר לדבר.

בביירש כי יסוביר הכלכלי של האו"ם ... מצרים, כי האומות המאוחדות יקבלו החלטה חדשה שתקרא לנסיגת ישראל מכל השטחים הערביים שנכבשו במלחמת ששת הימים.

סבורים כאן כי וואשינגטון עשויה להיות מוכנה להמשך בהחלטה שמנוסחת במילים ברורות בכוון זה — ואז תוכל מצרים להיאחז בה להצדקת הוי־ציה המנדט של כוחות האו"ם.

סבורים כי הנשיא סאדאת יפנה אל העם המצרי בהצהרה ביום ג' הבא, ...על צעד שירצה על ידי האו"ם לפני כן ויקבע בודאי את תוכן דבריו.

שגריר ארה"ב הרמן פ. איילטס טס הבוקר לוואשינגטון כדי לקבל את ההצעה הישראלית האחרונה להסדר ביניים ולמסור אותה לנשיא אנואר סאדאת, אמרו המקורות. מבויתים כי איילטס ישוב לקהיר בסוף השבוע.

ר' פישל גלרנטר חזר ארצה

מר פישל גלרנטר, חבר הועד הפועל העולמי של אגודת ישראל, ומראשי החינוך העצמאי, חזר ארצה מאנגליה, שם השתתף בישיבות אגו"י העולמית והארצית וכן פעל לטובת החינוך הע־צמאי.

...ן תפילה
...ידה להניכי ישיבות
...ז 3 ק.ב. ת"א
...ע לש"ק ותמם
...ים הנוראים
...ת:
...חרית ב־7.15,
...ז, בליל ש"ק במוצנ"

קהל רבבות בעצרת בירושלים נגד נתיחת מתים בכפיה

קהל רבבות השתתף אמש בעצרת ליל תשעה באב למחאה נגד ניתוחי מתים בכפיה, העצרת אורגנה על ידי הועדה הציבורית להגנת כבוד האדם.

המשתתפים הרבים בעצרת שמעו ב־התרגשות את דברי המחאה בככר בתי הורנשטיין שהושמעו מפי רבנים וגדו־לי תורה אשר ביטאו את ספדת הדו־רות הבלתי פוסקת נוכח הפגיעה ב־כבוד האדם וההתנקשות במצפונו וב־אמונתו.

פתח את העצרת דובר הועדה ה־ציבורית למען כבוד האדם, ר' יהושע לפיהות, אחריו נאם הרה"ג ר' ידידיה ווייצר אשר עורר התרגשות בקרב ה־קהל בדבריו שהביעו את הכאב לנוכח המצב החמור.

הרה"ג ר' שבתי יודלביץ, ראש ישיבת „קרית ספר" הרחיב בנאומו את הדיבור על תוצרת הגדירה ובמיוחד התעכב על הפגיעה בחללי צה"ל, כפי שהתריע על כך מבקר המדינה בדו"ח שהגיש השנה.

לאחר מכן נאם הרה"ג ר' יעקב ג־לינסקי, ראש ישיבת חדרה, אשר סיפר על הזדעזעות העובר בקרב עולים חדשים השומעים על המצב הקיים בארץ בתחום ניתוחי מתים בכפיה. דברי מחאה נרגשים השמיע גם הרב חיים אורי ליפשיץ, עורך „גואים פים" בארה"ב.

עו"ד ק. יהודה, מרצה בבר בר־אוניברסיטה העברית, ייחד את דבריו על החפירות הארכאולוגיות הנעש־רכות גם תוך פגיעה בקברות קדמו־נים וקרא לצירות בענין זה.

נצל את העצרת הרב שלמה גרוסמן, אשר עמד בראש הארגנה.

מלך סעודיה נתקבל בהתלהבות במצרים

רבבות מצרים הריעו לאורך 8 ק"מ

קאהיר, יום ד' — האלד מלך סעודיה זכה היום לקבלת פנים נלהבת בבואו לקאהיר, בביקורו הראשון מהייל מאז עלה על כס המלכות הסעודי במארס.

לאחר קבלת פנים ממלכתית, לרבות 21 מטחי תותחים, מעבר כבוד ושני המנוסים של בסיסי מיג 17 ומיג 21, נסע המלך יחד עם הנשיא סאדאת ב־מכונית פתוחה לארמון קובה בעיבורי עיר הבירה.

האלד ניצב ליכנו של סאדאת במ־כונית, ורבבות מצרים הריעו להם ל־אורך המסלול בן 8 הקילומטרים.

כחוך יופי הצביע ברכבת בייחוד לאלכסנדריה, עם ישנו ימים ומי־שיכו בשיחותיהם.

דיפלומטים ערביים אמרו כי הם מצפים כי האלד יבטיח סיוע חדש ל־מצרים בעת ביקורו הראשון במדינה זו. סעודיה היתה המדינה שהעניקה למצרים את הסיוע הרב ביותר במל־חמת אוקטובר, והיא גם שוחה את חרם הנפט נגד המערב.

בימיו של אחיו של האלד, המלך פייצל המנוח, שנרצח ב־25 במארס, העניקה סעודיה למצרים יותר מ־1.5 מיליארד דולר, סיוע פי־נסי וכלכלי, שיתוקי כוכל לריבורה מטוסי מיראז' צרפתיים. (יופ"ע צ"ר צ"ע)

שר החוץ התוניסי: אפשר יהיה לגרש את ישראל מהאו"ם כפי שגורשה דרום אפריקה

ביירות, יום ד' — שר החוץ התו־ניסי האביב שטי, אמר היום ב־ביירות, בדרכו חזרה מועידת ג'דה, כי „את גירושה של ישראל מהאו"ם אפשר יהיה לבצע למעשה באותה ה־צורה כמו לגבי דרום־אפריקה, על ידי השעייתה מהשתתפות בכל מושב של העצרת הכללית".

השר התוניסי הוסיף כי השאלה תי־דון בצורה מעמיקה במושב הבא של מועצת הליגה הערבית, אשר יתכנס בראשית חודש ספטמבר בקאהיר.

פקידי הממשל האמריקאי מנסים לשכנע סנטורים ספקניים:

„800 הטילים והתותחים לירדן אינם לצורך התקפת ישראל"

הסנטור יעבץ: מדאיג אותי שמנסים לקבוע כללים שונים לירדן ולישראל * עוזר שה"ח, אטרטון: חוסיין יוכל לרכוש נשק במקום אחר אם לא נמכור לו * קלרק: ישראל רואה בכך איום

וואשינגטון, יום ד' — פקידי ממשל אמריקאיים מסרו מאמצי שכנועם לספקנים, כי המכירה המוצעת של יותר מ־800 טילי קרקע־אויר ותותחים ל־ירדן נועדה לשמור נגד התקפות ישר־אליות או ערביות אפשריות — לא למתקפה נגד ישראל.

פקידי משרד החוץ האמריקאי העידו אתמול נגד הצעות החלטה למנוע את המכירה של טילי „הוק" ו„רד איי" נגד מטוסים וגם תותחי נ.מ. מדגם „וול־קן" לירדן, בשווי של 350 מיליון דו־לר.

חברי הקונגרס מהווה ביקורת על עי־סקת נשק זו, ויאשימו כי הטילים וה־תותחים הנידים יעניקו לירדן מטריה הגנתית נגד מטוסים, בדומה לאלה של מצרים וסוריה במלחמת אוקטובר.

מקורות של הממשלה ושל הקונגרס אמרו, כי מתנהלים עתה דיונים מא־חורי הקלעים כדי להגיע לפשרה.

הגנראל הווארד פיש, ממשרד ההג־נה האמריקאי הכריע את ועדת החוץ של הסינאט, באומרו כי הנשק מיועד רק להגנה.

הגנראל פיש חלק על הטענה כי טילי ה„הוק" הכלי ביותר של 5 קילו־מטר, יעילים בעיקר תקפיים נגד יש־ראל.

הוא אמר כי הטילים יהיו ניתן ל־העביר רק על בסיסים. ולכן לא יהיה זה קל להעבירם לעמק הירדן. הוא גם אמר כי ירדן תהיה מעוניינת להפ־עיל את הטילים כדי להגן על מתקניה הקבועים, כגון מחסני אספקה ומבנים צבאיים.

הגנראל גם אמר כי אפשר יהיה להשתמש בטילים אלה כדי להגן על ירדן בפני התקפה אפשרית מצד שכ־ניתה הערביים בצפון ובצפון מערב, בדומה להיא הסורית מטנקים וחיי־לים לירדן ב־1970.

אלפרד אטרטון, עוזר שר החוץ ל־ענייני המזרח הקרוב, אמר שהממשלות ארה"ב הגיעו לכלל מסקנה שירדן, „יותר מכל מדינה אחרת להוציא אולי ישראל, מצטיינת להגבה כי הנשק לא יפול בידים לא נכונות".

את עיסקת הנשק אפשר יהיה למנוע אם הקונגרס יצביע נגדה עד ל־30 ב־יולי. העוזר של בית הנבחרים שומה לפתחה היום בדיונים על עיסקה זו.

הסינאטור יעקב יעבץ, אמר כי ב־צוע העיסקה יהיה בלתי נבון, בשעה שהממשל מעיין מחדש במדיניותו ב־מזרח התיכון. יעבץ ציין, כי בישראל שלל לאחרונה מעריבה בנשק הרשית, בטענה כי הדיון מחדש של המדיניות האמריקאית טרם הושלם.

„הוא הוסיף „זה מדאיג אותי שאתם מנסים לקבוע כללים שונים לירדן ו־לישראל, עוד לפני שהושלם הדיון מה־חדש. כלום לא יהיה זה נבון יותר ל־השלים את ההערכה מחדש, להחזיק עליה במוכבים, ולאחר מכן להחליט בצורה מאוזנת כלפי שתי הארצות" — שאל יעבץ.

אטרטון השיב, כי „אין להשוות בין שני המקרים". הוא ציין כי המלך חו־סיין הגיש את בקשתו לפני התרדמה על הדיון מחדש, והוא גם יוכל לרכוש מערכת נשק דומה במדינות אחרות, אם ארה"ב תדחה את בקשתו.

הסנאטור דיק קלרק אמר, כי „ישר־אל עלולה לראות בכך איום ולנקוט צעדים נגדיים.

אטרטון הגיב על כך, כי אין הוא סבור שממשלת ישראל תסיק מסקנה כזאת.

מקורות על משרד ההגנה האמריקאי מעריכים את הצורך להגנה נגד מטו־סים בעבור ירדן ב־350 מיליון דולר. הם אמרו כי המסופל עלול מדל לה מא־רך בשווי של 550 מיליון דולר, וכי ירדן רצתה הרבה יותר.

העתון הירדני „אלראי" הוקיע היום את „הקסרנית הציונית" בקונגרס הא־מריקאי המתנגדת למכירת טילים לירדן.

העתון מציין כי מדובר בעיסקה מס־חרית רגילה, שאיננה קשורה בסיוע כספי אמריקאי. (צ"ר יופ"ע צ"ע)

שוחרר מחבל שהתנקש בעובד „אל־על" ברומא

אך עדיין נשאר במעצר־בית

רומא יום ד' — מוהאמד אל מטר, המחבל הפעיל הוסייר במיבצע פלשתינאי אשר ב־19 באפריל 1973 רצח בשתי יריות אלה עובד איטלקי של חברת „אל על", זכה לשחרור אחרי מאסר תמורת דמי ערבות בסך 30 מיליון לירות איטלקיות.

מוהאמד אל מטר שנשאר במעצר־בית חייב עדיין להופיע לפני בית משפט לפרצודים.

זמן קצר אחרי שבמרכזה של רומא הרג את עובד „אל על" ביריות אקדח טען מוהאמד אל מצין כי פעל מטעם „ספטמבר השחור". ארגון זה אמנם הכחיש את טענותיו, אבל הצעיר הפו־רתוכר בפקודתו כי נשלח ע"י „ארגון מספיק לו אקדח והציג לפניו את תמונת הקורבן, לפני שלחה אותו ל־איטליה.

בית משפט הפיזטור צריך להישמע ב־חורף הקרוב. (ע"צ).

● יורש העצר הירדני הנסיך חסן שב אתמול לרבת עמון עם תום ב־קור בן הכשה יפים שערך במצרים, שבמהלכו נפגש עם הנשיא אנואר סאדאת. (יופ"ע וע"צ)

להבריגו הממונים על אבלה היאה — מוקירי ירושלים
אברהם והדסה זלקין
ולילדיהם שיחיו
ינחמכם השם באבלכם הכבד
על בית הבן היקר המחונן והמופלא
יהודה יחיאל נשמתו עדן
מכללה ירושלים לבנות
בית וגן

פעילים — יד לאחים
כוס תנחומים
מגישים אנו לידידנו הנעלים אנשי החסד ...
מו"ה ר' דב פינקלשטיין הי"ו
חבר ועד „יד לאחים" באנטורפן
לאביו — שליט"א ולכל המשפחה הכבודה
עם הסתלקותה של האשה החשובה ...
אם המשפחה ע"ה
זכות פעליכם הברוכים להצלת נפשות
והרמת קרן התורה תמצאו תנחומים
ההנהלה

צרפת ולבנון חתמו על שיתוף פעולה צבאי

ביירות, יום ד' — צרפת ולבנון חת־מו היום על הסכם לשיתוף פעולה צב־אי לתקופה של שנה.

במסגרת הסכם זה תשגר צרפת מדר־יכים כדי להכשיר קצינים לבנוניים על חלוקת היבשה והאויר. (יופ"ע צ"ע).

צרפת מעניקה למארוקו סיוע במאתיים ארבעים מליון פרנקים

רבאט, יום ד' — צרפת העניקה ל־מארוקו סיוע פיננסי בסך 240 מיליון פרנקים לשנה הנוכחית, על פי הסכם שנחתם כאן אמש על ידי שר הכלכלה והכספים המארוקאי...

במסיבת עתונאים אמר פיקאר, כי 60 מיליון פרנקים נועדו כסיוע לאז־ן באזן התשלומים, ו־180 מיליון הפ־רנקים הנותרים להשקעות בתכנית הכלכלית. (צ"צ).

תחזית מזג אויר

תחזית מזג האויר להיום מעונן חל־קית עד בהיר.

טמפרטורות המינימום והמקסימום החזויות להיום:

ירושלים 16—28, תל־אביב 21—26, חיפה 24—28.

הלחות היחסית ללא שינוי ניכר.

[illegible]

קריאת קודש
...ת בני תורה יתנדבו למבצע הצלת נפשות!
ילדים למתיבתות וישיבות קדושות במסגרת ...ינות יום שיאכלסו 1500 ילדים מקרית שמונה בצפון עד באר שבע בדרום,
...נאריך י"ט מנחם אב — כ"ט מנחם אב.
...אים לך להצטרף למתנדבים בעם ולהציל את ...אל מסביבתם הקלוקלת והכפרנית ולהכניסם תחת כנפי השכינה.
...יה אתה בין מצילי ומזכי הרבים
...ותף להצלת אחיך התועים והאובדים
...פרטים: טל. 784979 בשעות 7.30—9.00 בבקר
חוג בני תורה
שע"י צעירי אגודת ישראל
המחלקה לסידור ילדים
ת. ד. 153 ב"ב

חוג בני תורה
...י הסתדרות צעירי אגודת ישראל בא"י
המחלקה לנופש ולהבראה
...דיע לבאי בית ההבראה באור־משה (קדמה)
שבית ההבראה יפתח
אי"ה ביום ראשון י"ב מנחם אב
...למקום:
...א — קו מס. 371 כל 30 דקות עד הכניסה למושב.
...שלים — אוטובוס המופיע לבאר שבע, עד לכניסה ומקפסטינה עם קו 371 עד הכניסה למושב.
של בית ההבראה יכניס את הבאים למושב
הנסיעות 12.00—10.00 בבוקר כל 10 דקות
בברכת הבראה מהנה
ההנהלה

ה'ד היום

לאן חותרת מצרים במהלכיה ?

בי"ת. התקרבות בשער סיום מנדט כוח האו"ם בסיני ידועה היתה לכל הנודעים ובפעל לא היה חדש, אלא שההודעה המצרית שלא תיתן עוד את ההסכמה להארכה נוספת [illegible] — יש בהודעה זה משום הלם לחיל ובפני קיסינג'ר ושותפו, שלא ציפו להפתעה בצורה כה חריפה [illegible].

ארה"ב מתחדלת לתת את הגיבויים ולנהוג איפוק בהמלת האשמה על מצרים, אך גם מאחורי האיפוק ניכר זעם מהול באכזבה. הרף המאמץ האמריקאי הרצוף לתרגיל למצרים ולהעניק לה על כמה היא ניצבת לצדה הן בהצדקה דרישותיה החריגות והן בהפעלת לחץ כבד על ישראל, חזרה מצרים לסורה ומתקרבת להתפתחות שהיתה איפיינית בתקופת נאצר, לא רק עפ"י הדוגמה של ניצול ענין כוח האו"ם, דבר שהיווה עילה ישירה לפתיחת מלחמת ששת הימים, אלא גם באופי התכסיסי של הצעד המדיני הזה, שנועד להציג בהתרשמות דרישות בלתי מתקבלות על הדעת.

יש לשער כי הדאגה של ד"ר קיסינג'ר נובעת אולי לעיקר של דבר בקטסטרופה המזרח־תיכונית. [illegible] אינה יכולה לקבל כל תכתיב אמריקאי ואינה מסכימה להפקיר את בהווה — הוא מהרהר שוב בדבר שיבה למוסקבה, דבר שבודאי בלא ספק את קיסינג'ר המהבר, מאז נכנס להפקידו. על קלף זה של התורת ההכספה האמריקאית למזרח־התיכון המיבחה לגירם בדיני דיפלומטי בתיבה.

אבל אם אלה הן בעיותיו של שר החוץ האמריקאי, הרי יש לישראל התייחסות אחרת לבכלול השאלות המתעוררות כתוצאה בין המהלך המצרי האחרון. שאלה לעצמה היא הרצמפניות המעשית של ההרפת מצרים, האם תלך בשיטת ה„טלביס", ומתרעת על אי־הארכת תוקף מנדט כוח־החירום תצבור להתרעה נוספת על סילוק כוח זה, או שמא תפקיד להמאיר את הענין מרחוק באמבע, ללא־התרבה, כדי שתוכל לנצל את אלמנט המחיכה עד תומו?

ברור ללא ספק, כי מצרים נתכוונה במהלך זה להציג מהלך במשמע אשר יכביד את הלחץ נגד ישראל ויביא את ארה"ב להפעיל מבמשלה ישראל החלטה מהירה לקבלת התבלים המצרי. אם אמנם זהו הרמז שבמקבלות ארה"ב או שמא תבוא בכך לידי התפתחות שעברה לא בטעם את הגבול של הדיכוי שאפשר לדרוש מישראל, — זאת נדע בברורה הימים הבאים, בהרי, כאמור, נוהגת עדיין ארה"ב בהתאפקות בתגובותיה, ואם לא הגדירה עדיין במלים הנכונות את ההודעה המצרית, גם לא עברה לכיוון הכבי של הגברת תביעותיה נגד ישראל.

מבחינה ישראלית, קיים אספקט נוסף לכל הענין, הוא מגלה שוב פעם את לעיקה הפדרית של ד"ר קיסינג'ר והוער הערך של ההבטחות שהוא נותן, מעבר להסכמים התמומים. בשעתו שיכנע את ישראל לקבל את הסכם־ההפרדה הראשון בטענה, כי סבכות כוח החירום של האו"ם לא תהיה נתונה יותר בידיה של מצרים, כדוגמת מה שהיה ערב מלחמת ששת הימים שעפ"י החלטה מצרית מיכרח היה כוח החירום לקפל את דגלו ולהסתלק, אלא הדבר יהיה נתון למרותה הבלעדית של מועצת הבטחון, והיה כאשר תועלה בפני מושב זה הצעה לסלק את כוח האו"ם ויהיה רוב להצעה כזו, הפעיל ארה"ב את הויטו שלה.

בבציאות מסתבר ההיפך מזה, שאם יבוא הדבר לדיון בפני מועצת הבטחון, הרי שלא תעמוד בפניה השאלה אם לסלק את כוח החירום אלא אם להאריך את תוקף פעולתו, ובמקרה ואפילו יהיה רוב לכך, תוכל בריה"מ להפעיל את הויטו שלה.

דבר זה חייב ללמד את ממשלת ישראל הלכות זהירות מופלגת בכל מה שנוגע להסכמים והסדרים הנעשים באמצעות מתווך המדינה האמריקאי. הוא להוט תמיד להישגים ומאיץ לפעול מהר, צד שבמהלך הפעולות בהסכמים ענינים חיוניים ותיבובים, ודי לנו הענין הזה כדי ללבוד את הלקח.

מצרים עלולה לפעול עתה בכיוון של הרפת המסע והלחץ נגד ישראל בצורת הכנסת מועצת הבטחון לזירה. בעצם העלאת שאלת המשך תוקפו של כוח־החירום היא תביא לכך שהמועצה תשוב לאחר תקופה ארוכה לדון בסכסוך המזרח־תיכוני, כשמצרים רוצה לנצל זאת לקבלת החלטה חדשה, אשר תשנה באופן מהותי את ההחלטה המפורסמת 242 ותחייב את ישראל לסגת מכל השטחים בלא התנאים שצורפו לאותה החלטה ותוך הדגשת כל השטחים, במקום 'שטחים', כפי שנאמר בהצעה המקורית.

קשה להניח שהתפתחות זו שנגרמה על־ידי מצרים יכולה להוות דוגמא מתאים להמשכם של דיונים על הסכם־ביניים נוסף. עיקר משמעותו של הסכם כזה כפי שהוצהר תמיד, הוא בהתקרבות להסכם שלום כולל, ואילו מצרים, בפעולה, מוכיחה כי מטרתה היא כפי שהיתה תמיד: להביא להיסול ישראל. כאשר זוהי כוונתה, מה טעם לכל דיונים ולכל הסכמים שיעשו עמה?

י. שפיגל

בעיות יסוד המשוועות לפתרון

עם כינוס מושב המליאה של הועד הפועל העולמי בירושלים

[illegible]

[illegible] הישיבות ואף כולל אברכים [illegible] אפילו לשים כרחוק כמו ביאנוס־איירס שבארגנטינה. [illegible]

אלא שכל זה הוא בינתיים רק [illegible]

— ★ —

ולא כאמירה — על מושב המליאה [illegible]

הזוק ובלא וקשר אמיץ ומלא בין הדוקה הנאמנת של התנועה בארץ ובעולם.

בנקודה זו יש לטפל להקמת צוות מיוחד של שליחים אשר יבקרו בתי דירות גבוהה בארצות השונות, יתאסו ויקשרו, וביחד עם זאת יביאו תמיד את דבריה המקורי של התנועה בפני הציבורים יהודיים שלא שמעו עדיין את דבר אגודת ישראל, לארגן אותם בסניפים אותה, להפיח בהם רוח של עירוי יהודי, לעורר בהם את ענין הבריה היהודית, להטיף לחינוך יהודי, לעזור להם להתארגן ביחוד בסניפים אגודאיים, להמריץ אותם להקים בתי־ספר ברוח התורה ולגלות כוחות גנוזים המתאימים לפעולה יוצרת של הקמת ישיבות ומפעלי תורה.

והלא זוהי שליחותה המקורית של אגודת ישראל „להחזיר עטרה ליושנה", ואם בעת יסוד אגודת ישראל כבר נקבעה זו כמטרה, אפילו אז כאשר רובו של עם ישראל עדיין היה בחיי־תורה שלו, מכל־שכן כיום [illegible] חלקים גדולים מתוכו נעקרו מתוך של תורה, בכל מקום שבו ישנם יהודים — חייב להגיע לשם דבר אגודת ישראל שפירושו להחזיר עטרת תורה ליושנה, יהודים כיום יותר פתוחים לשמוע מבעבר, אליליים רבים ניתצו ונהרסו ועכשיו הזמן, עכשיו השעה לחבר יהודים למבוע־האמת של נצח־היהדות.

בהתייחסות רצינית ונכונה של מושב מליאת הועד הפועל העולמי לשאלות אלה ואחרות — יכולה את שליחותו והצדותו, וברכה נרבים להצליחו מלוות אותו.

הרב משה שרר, ניו יורק

חג הנצחיות היהודית

בשנתן הקב"ה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל מלכי עכו"ם אחזתם רעדה... נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו... שמא מביא מבול לעולם... מבול של מים... מבול של אש... אמר להם... מה מכה יש לו להקב"ה בבית גנזיו... ובקשה ליתנה לבניו שנאמר: ה' עוז לעמו יתן.

(זבחים קטז)

הרב מלובלין זצ"ל פירש פעם את מאמר חז"ל הנ"ל בדרכו האופיינית הנפלאה. כאשר אומות העולם ראו לפתע אותות גדולה בעם ישראל בעת מתן תורה — „כאיש אחד בלב אחד" — הבינו, לפי מושגיהם הגויים, כי אין כאן אלא שסכנה צפויה מאיימת על העולם, „מבול של מים", או „מבול של אש". בהיבט הגויי שלהם לא יכלו להבין שיתכן איזה שהוא כח המסוגל לאחד וללכד כל כך עם שלם אלא אם כן מחובר במצב־חרום בלתי־רגיל ומיוחד במינו.

בלעם, אשר כפי שאנו יודעים, היה מיודעי אומות־העולם המודע לייחודים הנעלים של עם ישראל, השיב להם כי שונים הם היהודים. אותם מסוגל לאחד אידיאל משותף, אורח־דרך־חיים משותף, עמים אחרים מתאחדים על יסוד אינטרס משותף, המורא מפני שונא או סכנות אחרות. אולם העם היהודי באחוד מסביב לאידיאל ולדרך־חיים ובזה גם טמונה עוצמתו, — ה' עוז לעמו יתן.

✱

קשה לומר, אם בעת שהגיע הרב מלובלין את הרעיון הנפלא הזה, כבר כי הוא עצמו זכה להיות [illegible] שים החדש של אחדות יהודית [illegible] רגילה באמצעות לימוד התורה. כאשר העלה את הרעיון של הדף היומי, הרי שמשמעו זה של אחד[illegible] יהודיה על־ידי התורה עבר [illegible] כמוסים כרבוי בכל רעיון הדף ה[illegible] שלו. [illegible] זאת בבאומו, כאשר העלה את רע[illegible] הדף היומי:

„הדף היומי הוא הסמל הנאה [illegible] בצלה ביותר למסרה שלמצה [illegible] כנסביה — אמר רבי מאיר שפירא [illegible] בפני גדולי ישראל הצדידים של [illegible] כנסיה הגדולה הראשונה של אגו[illegible] ישראל. „מטרתנו היא לאחד את [illegible] היהודים מכל חלקי־העולם תחת [illegible] התורה. המסורה זהו בסתמלות [illegible] הנפלא ביותר בדף של גמרא. [illegible] מקורה בארץ ישראל. הגמרא [illegible] בבבל, פירוש רש"י ותוספות [illegible] בצרפת וגרמניה, פירושי המהרש"א [illegible] המהר"ם באים מפולין וכן הלאה [illegible] אין הכוחה יותר התומה על האחד[illegible] של כלל ישראל המפוזר [illegible] מאשר דף הגמרא".

שבע שנים לאחר אותו נאום [illegible] מורי, כאשר חגגו בשבת הרצ"א [illegible] סיום הדף היומי הראשון, כתב [illegible] מאיר שפירא:

„באופן המוחשי ביותר מה ש[illegible] הדף היומי לעם ישראל בפזור[illegible] הרגשתי, בעת המסע העולמי שערכתי [illegible] לטובת הישיבה, כאשר פגשתי למחזיקי [illegible] הדף היומי בכל חלקי העולם. [illegible] אולי הבולל בנוסח הלימוד ע"י [illegible] בדרינשוויג בשטרסבורג, רבי אי[illegible] אסיסטנט בלונדון הרב שוורץ [illegible] בולטימור. אבל התוכן נשאר כשה[illegible] ר' עקיבא ור' טרפון, אביי ור[illegible] איחוד את כולם בקשר נעלם [illegible] חזק..."

זמה הרב מלובלין ורעיונו [illegible] לכות אדיר ביותר המאחד מאות אלפ[illegible] יהודים, תלמידי־חכמים וסתם־יהודי[illegible] סוחרים ופועלים. בכל מקום [illegible] ישוב יהודי היו יהודים, ביחידות וב[illegible] חבורות, אשר למדו מדי יום ביומ[illegible] את אותו הדף עם אותם המפרשים [illegible] אם בבתי־מדרשות ואם בבתי־כנסיות [illegible] יהודי שנסע מעיר לעיר, ואפילו מ[illegible] מדינה למדינה, לא צריך היה להפסי[illegible] את סדרו ויכול היה להמשיך באותו [illegible] מקום בגמרא. כל היהדות החרדית [illegible] בעולם כולו נעשתה כעין ישיבה אחת [illegible] עולמית מקצה־עולם ועד לקצהו [illegible] עצמם קרובים זה לזה [illegible] לאותו דף הגמרא שלמדו באותו היום.

✱

בעצומה של התקופה [illegible] היהודי בתוצאות אותו נברא שפקד אותו [illegible] „מבול של מים" „מבול של אש" [illegible] שמה ישובים יהודים משרשים מדור [illegible] דורות ומרכזים יהודיים גדולים עלו [illegible] בלהבות־אש. בתם, ובדיק בשנים [illegible] הקודמות, הדף היומי, דף הגמרא, לא [illegible] רק נשאר אלא נתגלגל להיות כמותה המאחד במידה מפולגת עוד יותר של [illegible] מן השבבות השונות, והגים [illegible] בנוסחאות ומקורות.

יהודים אשר ניצלו מאותו „מבול של מים ושל אש", נישאו וגדלו [illegible] שני ימים, אוקינוסים ויבשות. יהודים שמעולם לא הכירו אחד את השני [illegible] שדיברו שפות אחרות, נעשו לפתע [illegible] שכנים — השוב, ה„דף־היומי" הוא [illegible] המאחד ומחשל אותם. לעם אחד!

אני רואה זאת בעליל. [illegible] בשעות־הצהרים כאשר במשרדי מרכז אגודת ישראל במנהאטן מתאספים כמה מגיני יהודים בתוספה ללימוד הדף היומי. בגראש המרצה יש רק מעט מאד מה שמאחד ביניהם. הם באים מארצות שונות. דוברים שפות אחרות. אך מרגע שהם מתיישבים ללמוד — הם נעשים מאוחדים כנין אחד. ראיתי זאת באורה בולט יותר ביום סיום הש"ס, כאשר הסבנו יחד באוירה הגינית של סעודת־מצוה, מ־בלים בשמיעת דברי תורה ובשיחות־חולין, שמעתי במעמד זה דיאלקטים שונים של אידיש, שרק מעט הדמיון ביניהם; שמעתי שם גרמנית, אנגלית, ולידי ישבו שני יהודים שניהלו ביניהם דרשיות עיוניה ביותר באנגלית קלאסית, — ועל אף כל זאת חשו כולם עצמם כמשפחה אחת. וכאשר המבנו כך, ניצבה בפוחי שאלה מוזרה: האם תיתכן אחדות כזו גם בין יהודים חילוניים? המסוגל יהודי מ[illegible] לשעבר להתאחד כל־כך עם יהודי יוצא פולין או גליציה? המסוגל יהודי מגרמניה לשעבר להידבר באופן כה קרוב עם בחור אמריקאי צעיר? והלא למעשה גם אותם צריך היה לאחד אותו „מבול של מים" וה„מבול של אש" שעבר על כולם! ובכל זאת — איש לא יוכל להצביע על מסיבתה דומה של יהודים חילונים, שלא לדבר כבר על אנשים משכבות שונות ובעלי ניגודים כלכליים כה גדולים, כמו אנשי־מסחר, אנשי מדע ומקצוע, בעלי־מלאכה רגילים, פועלי־כפיים ועובדים, — שיהיו כה קרובים וקשורים זה לזה כמו באותו סיום של ש"ס.

הנה כי כן, שיהודי תורה שונים הם, שכן אין כתורת ישראל להיות כלם המאחד ומלכד בין כולם.

✱

סיום הש"ס איננו רק החג של האחדות היהודית, אלא הוא היום־טוב של הנצחיות היהודית!

סמלי הדבר, כי נגד שום קנין של העם היהודי לא זעמו הנאצים הארורים כמו נגד התלמוד היהודי. היטלר וגבלס, גרינג ושטרייכר, ימח שמם וזכרם, בכל רדיפותיהם האפלות נגד יהודים, לא פסחו אף פעם מלדבר נגד ה„תלמוד" ו„יהודי התלמוד".

עדי ראיה מספרים, כי כאשר הנאצים עלו לשלטון ושרפו ספרים עבריים בהתלהבות מיוחדת זרקו למדורות־האש ספרי משנה גמרא ושאר.

(המשך בעמוד ה')

הרב מנחם פרוש

התערבות רשות שיפוט חילונית בשיפוט הדתי — בלתי נסבלת

הקשבתי לסקירה המאלפת שלך, שר המשפטים, נהניתי כמו תמיד מנויך להבהרת נושאים, ושומה אצלי בעצם שיחה של הערוה והשגת, אך ביוון שאני רוצה להשתמש בזמן המוקצב לי לנושאים כיהודים שאינני חוצב עמישיהם אחד יעלה אותם בגיעתי, אני רוצה לנסות להעלות את אשר מעיק עלי ועל רבבות כמוני, כך שאתאיר את יתר הנושאים ואחר־כן בשני נושאים אלה בהמשך דברי.

אבל אני רוצה להצטרף למברכים ולמעריכים את שר המשפטים, מר חיים צדוק, אשר תורם מכשרונו הרב כיוריסט מובהק בתפקידו הרם כשר המשפטים. כל הכבוד לך, אני גם רוצה לציין בהוקרה את היועץ המשפטי לממשלה היוצא, מר מאיר שמגר, איש ישר ורם מעלה ומבורך בבינה הגדולה של שלא תגורו מפני איש. בזה בלט בכל מהלכיו. לא פעם התפלאו איך הוא עושה זאת. אבל הוא עשה זאת בעקביות ובאומץ לב ואני מברך אותו להיבחרו לתפקידו החדש ומתשב כשופט בית המשפט העליון.

כמו־כן ברכה מיוחדת ליועץ המשפטי לממשלה החדש פרופ' אהרן ברק. ניתן לו אשראי גדול, אנו בלאי הקווה כי יצליח בתפקידו החדש החשוב.

וכעת לשני הנושאים המעיקים עלי. אני חושב שאתה מנחש על מה אני רוצה לדבר. כדי שנה בשנה בדיון על משרד המשפטים, אנו מתריעים על התערבות מערכת השפיטה החילונית במערכת השפיטה ההלכתית. השנה הצלינו את הנושא גם במסגרת ההסתייגויות להקציב משרד המשפטים, עשינו זאת ואנו חוזרים לזה תוך זמן קצר בדיון של היום מאחר שהנושא הפך להיות רציני יותר ויותר, כך שאי־אפשר להתעלם כי הפגיעה של הרשות המשפטית החילונית ברשות המשפטית ההלכתית חורגת מכל גבול. קשה להשלים עם זאת. זה גובל עם התעלמות מוחלטת מיוזס של כבוד הדדי הנדרש מרשות משפטית אחת כלפי חברותה. זה גובל עם השפלה, כך שאי־אפשר לעבור על כך לסדר־היום.

אני רוצה שתדע, כבוד שר המשפטים, ואני רוצה שידעו חברי הכנסת כי פסק־הדין הזה של בית המשפט העליון החילוני שהורתב עוד בנפשו לבטל פסק־דין של בית הדין הרבני בבאר־שבע בקביעתו כי אין סמכות לבתי הדין הרבניים להוסיף בתעודות הגירושין את הפסקה הקובעת כי אשה שנבעלה בבעלה „אסורה לשניהם" — פסק־דין זה, התערבות זו במערכת באופן יסודי את שאר הגאיות הסמכות של בתי הדין הרבניים.

הקביעה המזוהה כי בתי הדין הרבניים הם כאילו פקידות בלבד הרושמת לצרכים סטטיסטיים היא השפלה באופן דומה לזה. הקו והכיוון הזה של הרשות המשפטית החילונית מבשקים, ואם לא הגבנו ולא התרענו כאשר קרה כדבר ההיה ביחס לפסק הדין של בית הדין הרבני ברחובות, הרי זה הגיע למה שקרה בעת בבאר־שבע.

אנחנו רוצים לשאול אותך, כבוד שר המשפטים, מה אתה חושב לעשות ואילו צעדים אתה עומד לנקוט כדי להעמיד את מערכת השפיטה החילונית על מקומה ולהחזירה מלהורג מהמסגרת.

אמרתי זאת כבר לא פעם ואני חוזר ואומר זאת כי חוק שיפוט בתי־דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג — 1953 לא בא להעניק לעדות היהודית איזה שהוא מענק, החוקא לבו, לשומרי תורה ודת.

אין זו הענקה לנו אלא לכולם. בלעדי חוק זה היינו נחצכים כאן לשני עמים, כך שלא היה בחקיקת חוק זה איזה מענק להדתיים. לא הענקתם לנו בזה שום דבר. בחוק זה תמכנו על שלימות העם ועל הדמות מדינת ישראל, ובזה כולם צריכים להיות מעוניינים.

לא הייתי כולל חוק זה של נישואין וגירושין לפי ההלכה במסגרת ההלכים על חופש דת ומצפון, עד כמה שיש או אין ערך מעשי להגדירה מצלצלות אלה של „חופש דת ומצפון" במציאות, קביעת חוקי האישות לפי ההלכה מוליכה למשפט אחד לגמרי, היא מוליכה ומובילה למתן תשובה לשאלה האם אנו עם אחד בארץ או לא.

אינני יודע אם יש מישהו בבית הזה — זולת יהודים יוצאי דופן, או אולי יהודה, תסלחו לי — שאינו יודע להעריך את המשמעות אם אנו עם אחד בארץ או לא; ואם יש מישהו בבית הזה — חשב וחלה יוצאי דופן — שאינו יודע המשמעות אם נגיע — חלילה, למצב אשר יביא לפילוג העם היושב בציון לשני עמים.

משום כך אנו פונים אליך, שר המשפטים, ואליכם, חברי הכנסת מכל חלקי הבית, כי לא יתנו בשום אופן לקרוע גזרים מאבני היסוד של החוק הזה הנוגע לעניני אישות ושמשמעותו היא עם אחד או שני עמים, — חלילה. לא יתכן כי ההלכה לא נותנה לרקוד מהבגוג, להפכו לפלסתר.

יתוקן החוק הקובע „מי יהודי"

עליכם לקבוע ולהחליט אם רצונכם שנישאר כאן עם אחד מלוכד לפתות על שמירה על חוקי האישות לפי ההלכה. רוצים אתם לבטל את החוק, רוצים אתם להתעלם ממנו ולחסלו, הוא לכם העוז לומר זאת והתמודד גם עם זאת. אבל אוי ואבוי יהיה לנו, לבנינו, ולדורות הבאים אחרינו ולכל קיומנו במדינת ישראל אם נגיע, חלילה, להתמודדות כזאת.

ומעניין לענין באותו ענין: אני רוצה שתדע, כבוד שר המשפטים, ואני פונה לכל חברי הבית כי ידעו שלא השלמנו ולא נשלים — לא נשלים — ונילחם עד אשר תתוקן הפגיעה החמורה ביסוד היסודות של קיום עמנו, במילוי ההגדרה „מיהו יהודי". שהוית הדין, הגיון ההגינות מחייבת אתכם לקיים את אשר הבטחתם בכינון הקואליציה הנוכחית, לתקן את אשר עיוותו. מה תוקן? הבטחתם לתקן. מה דעתם, מה הצליחם בדיוניכם, מה סיכמתם? ביקשתם ארכה להוצאה מן יהודית שתמצא דרך לתקן, מה פעלתם? אתם טוענים המפד"ל שוגה, האם חושבים לו לרבע כי הנושא הזה ירד מהפרק — לא ולא. הבטחתם מועד לתיקון החוק, [illegible] כי בקשת המודד הזה באה כדי שהנושא יורד מעל הפרק, יישכח, יירדמו ולא יעוררו. אנחנו רוצים לדעת מה נעשה, מה עומדים לעשות. אני שואל ברורות מה עשותה עד מה ועדת השרים המנוהרת להגדיר ולליבון עניני גיור, הגביה מיהו יהודי, ועדת השרים היתה אמורה להגיש תוך שנה מגוון תוקי דמוסכם של בעיית מיהו יהודי, בהתאם להבטחה ולהכרזה.

היכן ההצעה, היכן סיכומה, היכן

(המשך בעמוד ה')

مكان الأصل

מנהל תמנע בישיבת ועדת הכלכלה של הכנסת

פעל "תמנע" מפסיד 350 ש לכל טונה יצור נחושת

ד התפעולי לשנה מגיע ל־60 מיליון ל"י * אין הצדקה לקיים את תמנע ונה כלכלית * 200 עובדים פוטרו * סגירת המפעל נמנעה בשל חלקו בכלכלתה של אילת

מיזיה תלויה בפירוי ה־ ים ומעלה מקבילה ב־ מו, מבפיר במפעל הנחושת ש לוהיה שעלייתם על כל יתהפת שהוא בייצו־ — מנהל תמנע, כי אי־ בישיבת ועדת הכלכלה של

ההפסד התפעולי לשנה מגיע לכן ...ייצר ...ים מליון לירות, לדעת הכל אין כל הצדקה לקיים את תמנע בבחינה כלכלית גרידא.

אך תמנע היא בראש וראשונה ב... אילת, יצי כך ניסח הויכוח.

כפי שנמסר לועדה, החליטה ועדת ... לעניני כלכלה לא לסגור את תמנע בהתחשב בחלקו של המפעל בכלכלת אילת, אך התנתה את המשך הפעלתו במיצוי כל האפשרויות לי־ במצום ההפסדים ע"י הקטנת מספר כי הם יהיו מוכנים להגדיל את פריון העבודה ב־25 אחוז, כחלקם בתרומה להקטנת ההפסדים, אבל אין הם רו־ אים כל אפשרות לוותר על חישוב תוספת היוקר הקיים.

מנכ"ל חברת כימיקלים לישראל, מר מרדכי מקלף, אמר, כי בתכנית החברה להרחיב את התשתית של תמנע, ע"י גיוון הייצור, כדי שהמפעל לא יהיה מבוסס על הפקת צמנט־נחו־ שת בלבד, שמחירו נמצא כל הזמן בירידה.

תמנע — חלק מבסיסה הכלכלי של אילת

גם מנכ"ל כימיקלים לישראל רואה את תמנע כחלק מבסיסה הכלכלי של אילת. אולם, לדעתו, לא יהיה שום מפעל באילת כדאי, אם הוא יצטרך לשאת בהוצאות הייצור היקרות, עקב התנאים המיוחדים באילת, ב־30 עד 35 אחוז מאשר בצפון הארץ. העובדים וייעול העבודה.

פוטרו 200 עובדים

לפי דיווחו של מנהל תמנע פוטרו כבר 200 עובדים, והמפעל מייצר עכשיו ב־200 אלף טון צמנט־נחושת פחות מאשר קודם לכן. אלא שה־ בעיה, לדבריו, היא דרישת ההנהלה מן העובדים לוותר על הצמדת תוספת היוקר לתוספות אחרות שמקבלים העובדים, המעלה את עלות הוצאות הייצור במיליוני לירות לשנה.

לעומת זאת טען מזכיר מועצת פועלי אילת, מר יצחק אורלאי, כי עובדי תמנע הסכימו כבר לויתורים מרחיקי לכת, השלימו עם פיטורי עוב־ דים, ביטול משמרת שלישית וכן מתן הלוואה למפעל בשכר העובדים אך לא יסכימו בשום אופן לבטל את ההיצמדות של תוספת היוקר בהתאם ל־ חוזה העבודה.

אלף טון יעברו השנה גשר אילת־אשדוד

התחבורה: דוקא עתה לאחר פתיחת התעלה לחתור למיצוי כל האפשרויות להרחבת הגשר

בשל המשבר פיי אילת צוך התפעלים, אך יתרחב הם ה בהם דיון שנעשי־ עשויה גם ולקבל בירור־ מוקפת המנהלים של צים ע"ל) יד"ר אהרון, מנכ"ל דר התוב, מנכ"ל משרד ה מן הים ובנמלי הפית בעלים את הנמלי הי־

ים לעבור באמצעות ה־ ...שיה הרחוק יבירה אפ־ ...ה ואה"ב כ־50 אלף טון. ...ת לאחר פתיחת התעלה ... למיצוי כל האפשרויות ...ולת ה"גשר היבשתי" — ...ההבירה בעל הדיון. ... נמסר, כי בכוונה כל ...ד פתח ב"גשר" היבש ב־

בבילית. הם ציינו, כי לשם הרחבתו יש ליעל סידורי התחבורה היבשתית, סידורי האחסנה והערכות הנמלים.

כן נמסר ע"י נציג צים, כי בכוונת החברה לפתח את קווי המזרח הרחוק ע"י הכנסת אניות גיספות שיאפשרו סידורים בתנאים של מכוליות בציבור. כן צויין, כי לאחר פתיחת התעלה לא ירד היקף הובלת המיטענים בגשר היבשתי.

שר התחבורה הטיל על הנהלת חב־ רת ..., בה שותפים נציגי ה־ ממשלה, לשמש כגוף מעקב אחר ההתפתחויות ההורות בנושא הובלת המטענים באמצעות ה"גשר היבשתי" ...יפעיל בתיאום עם מנכ"ל משרד ה־ תחבורה לפתרון בעיית התחבורה ב־ ...ילה היבשתית של ה"גשר".

ים התורניים

יכות ב"אור־מאיר"

זאת השנה השביעית שמצטו כפי ראש הכוללים הרב אלחנן ואסרמן.

א. יצחקי

בית הכנסת שערי קהלת ...

באספה רבה בהשתתפות ש־ הרביעיה בבית הכנסת שע"י ... ביום רביעי אחד ה־ בב 58 ת"א בבהר הר"ר משה אינגר הי"ו פה אחד לזירי ה־ ...

הנ"ל ... השובה ידוהה בבית התל־אביבי ... זהב כבר בני העיר בזכות היותו רו־ חן צדקה וחסד במעונו ובגופו ... כלל.

... לי היא בנוסף ל־ ... חבר בהנהלה אגודי ת"א, ... כמו כן הוא ... בכהן בבמהל הכלל ... שע"י ה־ ... בתל אביב.

במהלך הדיונים נבחרו: לי־ ..., לגזבר — הר"ר אהרן גר ..., למבקרים — הר"ר יוסף דב גולדברגר הי"ו והר"ר יעקב אברס הי"ו, למזכיר — הר"ר יוסף אברס הי"ו.

מחאה נגד פירסומי תועבה באוטובוסי "דן" בפ"ת

ראשי מוסדות החינוך התור־ ניים בפתח תקוה, פנו לראש העיר מר ישראל פיינברג, ומחו נמרצות על פירסומי התועבה בתוך האוטובוסים ומחוצה ל־ הם.

הפונים מבקשים מראש העיר לתת מלא תשומת הלב וכובד הראש לפנייתם זו, הם מציינים כי אין לציבור החרדי אלטרנ־ טיבה לשימוש במכשיר תחבור־ ה זה.

ה מאשר הקבועים ... ת שנת הלומדים ... ב ... יד בבהתיהם ... ד הלכות שבת ... ד תגדול בהלכות שבת. ... אור־מאיר ... ... הדברים ... הלכה ... ... שבת, אלא אדרבא, ... בעלייה ... ציי הלכה והאברכים עני־ בקרני בשבעה הסניפים התורניים הנמצאים במרי־ בית הכנסת ... אי־ זהום, בבהכ"נ ... בבהכ"נ ... בבהכ"נ המרכזי ש־ בבהכ"נ המרכזי שבר־ ...ג ע"ש דב גוידר ש־ בית הכנסת ע"י ... — פגשנו בכל מקום ע־ ם הלומדים הלכות שבת משנה ברורה וקצ"ע, וב־ רות המיוחדות שהוצאו ל־ ובעיים במטרה לעודד את ת שבת והמכילות דברי־ הקדמות ומביא לנושאים אבנים בדיני שבת. ...ר מאיר שזו השנה הש־ לוחה המבורכת וביוזמתו אילני נפתח הסניף הש־ של תוכניות נוספת לק־

כיר הראשון בשגרירות ארה"ב ח עם מתנגדי נסיגה מאבו־רודס

...ד הציבורי למען אבו־ ...ים שביתת רעב לה־ ב־ ...ב בתל־אביב נתקבלו ב־ ...שה בשגרירות לפי בקש־ ...הירש, המזכיר הראשון ...ת ועם מר דאגלס האמבר

...י הרעב, הגיאולוג משה ...הועד הציבורי למען א־ ... אבנר ארליך, מזכיר ה־ ...אי השלמה, שהודהה ...יבורי, מסרו לשגריר ת־ ...התנגדות השובתים לנסי־ ...שדות הנפט באבו רודס ...בסיני, שעלולה להחיש

מלחמה נוספת ולעצור חיכוך בין הממשל האמריקני לבין ישראל, ב־ תזכיר הודגש כי אין כל סכנות לעם האמריקני עצמו, אלא למתור מדי־ ניותו ובראשם מזכיר המדינה ד"ר הנרי קיסינג'ר.

לשאלת המזכיר הראשון של השג־ רירות, מדוע באו השובתים אתמול מירושלים להמשיך את שביתת הרעב מול השגרירות האמריקאית בתל־אביב ניתנה התשובה, שישנה הרגשה מצד־ קת בציבוריות הישראלית, שהאח־ ריות למצב מוטלת גם על ממשלת ארצות הברית, הן לטוב והן לרע.

מר ג'ו הירש, המזכיר הראשון מסר למשה שפריר ולמר אבנר ארליך, כי ממשלתו רוצה והיא שואפת להבריא את המצב הקיים ולהגיע ל־ כלל הסדרי שלום באזורנו. הוא אינו יכול להיכנס עם באי־כוח השובתים לויכוח טקטי ואסטרטגי בנושא זה, הוא בדיון ובמו"מ בדרג ממשלתי ע־ ליון, אך ממשלת ארה"ב אינה רואה כיצד שלה להחליש את ישראל כתוצ־ אה מהסדרים הזה.

באי כוח השובתים הגיבו ואמרו, כי הסדר במזרח התיכון, מבלי להב־ טיח את בטחון ישראל ואת אפשרות פתרון בעיית היהודים בישראל, אינו מצביע אותם וכי על ארה"ב להתיחס אל ישראל כאל המאחז הבטוח היחי־ די שלה באיזורנו, והקטנתו תהיה רק

להרצג לארצות הברית.

הוועד הציבורי למען אבו רודס פנה בשעתו אל גופים שונים בקריאה ל־ הצטרף למאבק ציבורי תקיף נגד נ־ כונות הממשלה לנטוש שדות הנפט באבו רודס והמעברים בסיני, תמורת מלים ריקות מתוכן, מתוך הנחה ר־ ראית כמצב. שעל ידי נטישת אבו רודס תשאר ישראל ללא אספקה ע־ צמית בנפט, תשותק הכלכלה, ייפסק הייצור התעשייתי והחקלאי, אף מבלי־ שירעמו התותחים, כתוצאה מאמברגו נפט על ישראל, תהיה גם אבטלה ויתערער בטחוננו הצבאי.

יתרה מזו פינוי שדות הנפט של אבו רודס ומסירתם למצרים הוא ב־ בחינת שגיאה מדינית אסטרטגית כ־ לכלית ממדרגה ראשונה, תוך מסירת בידיהן של 60 אחוז מכל מקורות ה־ אנרגיה של המדינה ההחשת מלחמה חדשה תוך זמן קצר ביותר, כיוון שה־ פעם יחסמו הערבים את מיצרי באב אל מנדב, גם אם נחזיק בשארם א־ שייך או במיצרי טיראן, 910 קילו־ מטרים צפונה יותר.

שביתת הרעב נמשכה שמונה ימים והועתקה ביום א' מירושלים, שם ב־ צרכה מול משרד ראש הממשלה אל רחוב הירקון בת"א, מול השגרירות האמריקנית, בתחילה שבתו 30 איש ורופא שלח חלק מהם הביתה, כיון שלא הרגישו טוב.

טלפון חדשה במצפה רמון

...מון הושלם בניין גדול ...ונים חדישה והוא תצויד ...השנה. על כך מסר את־ ...התקשורת, מר אליהו ...המועצה המקומית, מר ...בועקי שערך בשקום ל־ ...התקשורת והדואר. ...חדשה תספק את צרכיה ...לשנות לחמש השנים ה־ ...כאשר יגדל מספר התוש־ ...שה לעומת המצב כיום. ...יותקנו בה 600 מספרי ...200 הועלים עתה. ...מסר, כי ייבדקו האפ־ ...בת סניף הדואר המקו־

ספינת חיל הים הגישה סיוע לאניה לבנונית

בליל 13—12 ביולי גילה סיור חיל הים אניה לבנונית, כ־20 מייל צפונית מערבית לאל עריש. מנועי האניה היו משותקים. האניה "אליוליוליה" בת כ־ 800 טון ובה צוות של 12 איש, סורים, לבנונים ומצרים היתה בדרך מביירות לאלכסנדריה והובילה מכו־ ניות.

לדברי רב החובל נשארה האוניה ללא דלק ונטלטלה מספר ימים ללא שליטה וללא ידיעה על מיקומה ה־ מדוייק.

ספינת חיל הים העבירה דלק לאוניה הלבנונית בלב הים על מנת לאפשר המשך דרכה לעבר יעדה. רב החובל הודה לאנשי חיל הים על העזרה והיחס המצויינים, ביום ראשון בלילה הפליגה האוניה לכוון מצרים.

סנקציות בכלא שכם

11 עצורים מינהליים, הכלואים ב־ כלא שכם, החליטו לפתוח בסנקציות על שאין נוקטים את ההליכים המש־ פטיים נגדם.

בימים האחרונים סירבו העצורים לקבל ביקורים של בני משפחותיהם וקרוביהם. כוונתם של העצירים היא כנראה להפעיל אמצעי לחץ שונים, כדי לזרז את העמדתם לדין או שיחרורם.

כתב עת"ים בעזה אומר, כי ועדות מיוחדות הממונות ע"י המימשל ב־ יהודה ושומרון דנות מפעם לפעם בגורלם של העצורים המינהליים. ב־ ועדות אלה משתתפים שופט צבאי, תובע צבאי וסניגוריהם של העצורים.

קרבות עזים באנגולה

ליסבון, — מצב של מלחמת השחרר למעשה באנגולה, מסתבר בידיעות שהגיעו הנה היום מעיר הבירה לו־ אנדה.

נמסר, כי כוחות של התנועה ה־ עממית לשחרור אנגולה (המרכסיס־ טית) גירשו הכוחות של החזית הלאו מית הדירבה מלואנדה, בתום חמישה ימים של קרבות.

בסיכום של החזית הלאומית לשח־ רור אנגולה הוצלו בא"ש, בשעה שה־ כוחות המנוצחים של תנועה זו נסוגו בלחץ של הפגזה כבדה של מרגמות ותותחים, שגרמה למותם של יותר משלוש מאות חייל.

מסע למען מיכאל מאגר

לידס — יולי סרסקיבסקי, בן 28, מיסקאי, שעלה לאחרונה מקייב ליש־ ראל לאחר מסע ממושך למען עלייתו, השתתף במסע למען מגינת ההמידה של חברו מיכאל מאגר, בן 39, מהנדס בריצה בבריה"מ.

סרסקיבסקי סיפר, כי מאגר נמצא ההת איום בבצער. לאחר שביקש לעלות, איבד את מקום עבודתו וכן את ביתו והוא מתגורר אצל ידידים. תוקפי הקג"ב איימו עליו, שגורלו יהיה בגורל האסירים הקודמים ב־ רביצה. (עתים)

רייטבורד הותקף והוכה

ניו יורק, הדאגה לגורלו של לב רייטבורד פעיל העליה מאודיסה, הובעה ע"י ועד המאבק של הסטו־ דנטים למען יהודי בריה"מ.

דובר הועד ציין כי ב־2 ביולי עמד רייטבורד לקחת את ילדו בן ה־13 אלכסנדר למוסקבה, להתייעצות עם רופא עיניים, כאשר הותקף והוכה, יחד עם אחיו לילה ובנו, ע"י 6 אנשים בבגדים אזרחיים. אחד מהם קרא: "אתה לעולם לא תגיע ל־ ישראל".

ידיעה קודמת כאילו רייטבורד רצה לצאת למוסקבה כדי להיפגש עם ה־ סנטורים האמריקאים הוכחשה על ידי אשתו בשיחה טלפונית עם הוועד בי־ סוף השבוע.

רייטבורד, בן 39, מהנדס מכני, הוחזק בבצער במשך 3 ימים והואשם בהתנגדות לפקיד המשטרה. אשתו סירבה לחתום על הודעה בחקירתה במשטרה. (עתים)

הקונגרס היהודי העולמי קורא לבריה"מ לאפשר הגירת כל היהודים המעוניינים

ז'נבה, הקונגרס היהודי העולמי קרא ביום ה' לבריה"מ להעניק אשרות יציאה לכל היהודים המבקשים לקבוע את ביתם בישראל, וזאת בהתאם למטרות שהציבה לעצמה הועידה לבטחון או־ רופה.

מועצת המנהלים של הקונגרס ה־ יהודי, שהתכנסה כאן בשבוע זה, אישרה החלטה המביעה צער נוכח החמרת ההטרדות והרדיפות, שמהן סובלים היהודים המבקשים להגר ל־ ישראל.

ההחלטה קוראת גם לקרמלין לאפ־ שר לכל היהודים בבריה"מ לקיים חיים יהודיים מלאים — הן במישור התרבותי והן במישור הדתי, בהתאם להוראות המוקנות לאזרחים על פי החוקה הסובייטית.

יו"ר הועדה המתמדת של הקונגרס לענינים בינלאומיים, ד"ר ש. לונדברג אמר, כי אין לצפות לשינויים רדי־ קליים במדיניות הסובייטית לפני ה־ ועידה ה־25 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, העומדת להתכנס בחודש פברואר.

ד"ר לונדברג אמר כי הוא סבור שמנהיגים רוסיים מוכנים עדיין לניהול מו"מ בלתי רשמי ואף לפתרונות של פשרה, על אף העובדה שהם מתנגדים בפרהסיה לכל התערבות במדיניות ההגירה של ארצם. (צ"ר)

שועל מופקד על עופות במשק חקלאי במוסקבה

במוסקבה, — כאשר החקלאי הסוב־ ייטי ניקולאי זינגליאוור השתמש לשמי־ רת עופותיו, הוא הפקיד עליהם את שועלו כדי לשמרם — כך כותב העתון הסובייטי "כומסומולסקיה פר־ בדה".

העתון כותב, כי זינגליאוור לכד את השועל לפני שנה בהיותו גור. הוא אילף אותו והשועל שגדל בינתיים שומר על בעלי החיים במשקו של זינגליאוור מפני עופות טורפים וגם מלוה בעליו למסעות ציד. (יונייטד)

קיסינג'ר לא דיווח לפורד

וואשינגטון, מזכיר המדינה האמרי־ קאי ד"ר הנרי קיסינג'ר עזב את וואשינגטון היום אחה"צ למסע של יומיים במרכז מערב ארה"ב, מבלי להיפגש עם הנשיא פורד, כפי שהיה מצופה, כדי לדווח לו על שיחותיו עם ראש ממשלת ישראל י. רבין בגרמניה ועם שר החוץ הסובייטי גרומיקו בג'נבה.

שגריר ישראל בארה"ב, ש. דיניץ שעומד לשוב לארה"ב ביום ד' ייפגש עם קיסינג'ר בבואו.

קיסינג'ר יופיע בהרצאות במילווקי ומיניאפוליס וכן יקיים מסיבות עתו־ נאים במקומות אלה. (עתים)

מבצע התרמת דם בחיפה

מבצע המוני להתרמת דם שיימשך שלושה ימים נפתח במוצ"ש בחיפה בהשתתפות ראש העיריה, יוסף אלמוגי ומפקד מועצת העיר.

כתב עת"ים מוסר, כי מבצע דומה נערך לפני 16 שנה. בבית הקרנות שברחוב הרצל וליד רחבת המשביר לצרכן ברחוב הנביאים הוצבו שני אמבולנסים עם צוותים, המקבלים את הדם מהתורמים.

ביום א' בבוקר הוקמו שתי תחנות נוספות בעיר התחתית ובבית אבא חושי שבשכונת נווה שאנן.

מנהל מ.ד.א. בחיפה מר גרשון חיים מסר, כי בעיר חסרות כאלף מנות דם בחודש וכדי למלא את דרישת בתי החולים, נאלץ בנק הדם לפנות מדי חודש למרכז בתל אביב על מנת לקבל את הכמות החסרה.

בדעת בנק הדם החיפאי לאסוף במבצע כ־500 מנות. כל אחד מהתור־ מים ובני משפחתו יבוטחו למשך שנה ובמקרה הצורך יקבלו כל כמות דם

הצעות ובקוש עבודה

* למתיבתא וישיבה לצעירים מצט־ יינים, זכרון יעקב הי"ד 18 טלפון 063-99540. דרושים:
1. ר"מ למתיבתא,
2. אב־בית לישיבה קטנה,
3. מדריכים למתיבתא,
4. פקיד השולט במכונת כתיבה עב־ רית ואנגלית (אפשרות הסעה מבני־ ברק הלוך חזור).

תנאים מצויינים למתאימים, להתק־ שר בהקדם.

* מנהל חשבונות מחפש חצי משרה טל. 02-532594 ת. ד. 5742 ירושלים.

* למשפחה מסירתיות דירות 4־3־2 חדרים בגבעת סביון, תנאי תשלום נוחים, משכנתא והלוואה מקרן מיו־ חדת ב־12 אחוז ריבית. "אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ 03-50281 או 03-751540.

נרשמו לנישואין

המועצה הדתית לתל־אביב־יפו והמחוז

זוק יוסף ברוך בן צבי, רוק, ת"א־ת"א — מרקס רינה מרים בת שמ־ עון, רוקה, ת"א־חולון.

באאיר משה בן אהרן, רוק, נתניה־ נתניה — מאיר אסתר בת יפת, רו־ קה, ישראל בית דגן.

נהוראי יונתן בן משה, רוק, עפר להקב' גבעתי — פדן ענת בת אריה רוקה ת"א — ת"א.

כץ יעקב בן דב רוק ת"א — ת"א. שומסקי צפירה בת צבי רוקה פ"ת — ת"א.

מידלס עמי בן יהושע, רוק, יש־ ראל־ת"א — משלר איילת בת אלי־ עזר רוקה, ישראל־ת"א.

מזרחי שבתאי בן דוד, רוק, כפר־ סבא־ת"א — קורי אסתר בת משה, רוקה, ישראל־ת"א.

נווה צבי בן משה, רוק, יפו־יפו — פסטבן חוה ב היצקב רוקה פולין— חולון.

פורנדבסקי נפתלי בן שלמה, רוק, פולין—ת"א. אורלינסקי צפירה שו־ שנה בת חיים, רוקה, ת"א־רמלה.

שרף אבג' יעקב בן דוד, רוק רו־ מניה־אשדוד — ברכה זוקה בת אלי־ אב, ישא, רומניה־אשדוד.

נחום אבנון בן רחמים, גרוש, עי־ ראק־ת"א — פתחי שושנה בת עובדיה רוקה, עירק כפר־סבא.

מבעילי קלמבה זלמן בן מנחם, רוק, ת"א־חולון שמאי קלרה בת יעקב, רוקה, ירושלים־חולון.

אמון יעקב בן אבנה, רוק, טור־ קיה־אירי־חדרה — ירושלים כרמלה בת אהרון, רוקה, טורקיה־ת"א־יפו.

אבישר אברהם בן דוד, גרוש, באר־שבע־ראשל"צ — כחלני נאוה בת מאיר, גרושה, ישראל־ת"א.

שכטר יעקב מנחם בן איזידור, רוק, צ'יכוסלובקיה — זלר חנה בת דוד, רוקה, ת"א־ת"א.

ליאון אברהם בן חנן, רוק, ברית־ ה"מ־ת"א — ויינגרטנר אינגה בת אידה, רוקה, ברית־ה"מ־פ"ת.

ברזל יוסף בן מאיר, רוק, צפת־ ת"א — סלקיב אינגריד בת יוסף, רוקה, ד' אפריקה־גבעתיים.

רוסי שמעון בן שמואל, גרוש, הולנד־חולון — שטרן הדית בת ברוך גרושה, ת"א־ר"ג.

בהיר יצחק בן יהודה, רוק, ת"א־ ת"א — כהן אדית בת יעקב, רוקה, ת"א־ת"א.

שמואל יצחק בן סלמן, רוק, יש־ ראל־ת"א — דואק נצחה בת יוסף, רוקה, ת"א־ת"א.

רויבר יחזקאל בן שלום, אלמן, סטוטגרד־ת"א — צייטלין ב־לה בת יעקב, אלמנה, פולין־ת"א.

מרקוז נסים (טוביה) בן ציון, רוק, כפר־סבא־ת"א — קקון דקלין בת נסים, רוקה, קזבלנקה־חיפה.

אדניה רפאל בן דוד, אלמן, רו־ מניה־ת"א לאונפה פתי בת ליפמן, אלמנה, רומניה־בת־ים.

בניטה אליאס בן ראובן, רוק, מרוקו־ירושלים — אלבלה שמחה בת חנניה, רוקה, ירושלים־ירושלים.

צמבר שלמה (נסים) בן עזרא, רוק, עירק־ת"א — צ'ילוב חנה בת יצחק, רוקה, טבריה־ת"א.

חרוסטובסקי משה בן אברהם, רוק, רחובות־בני־ברק — כהן ארנונה בת יעקב, רוקה, רחובות־רחובות.

מסנג דן בן דליב (סרגוזה) הנג, גרוש ת"א — ת"א. כפרי נעמי בת דוד, רוקה, ת"א־צפת.

לוונשטיין אברהם בן יוסף, רוק, בוליביה־ר"ג — רינגלר מרים בת נפתלי, רוקה, ישראל־רמת־השרון.

עזרד אוריאל בן חיים, רוק, מפל־ סים־ת"א — ויס קרולין מאיר בת אברהם אבנר, רוקה, ארה"ב־ת"א.

שגיא יצחק בן יעקב, רוק, ת"א־ ת"א — פישר גילה לאה בת שלום, רוקה, ת"א־ת"א.

מזרחי יצחק בן מרדכי, רוק, ת"א־ ת"א — שירם שרה בת יעקב, רוקה, סוריה־כפר־סבא.

רן מרדכי בן רפאל, רוק, בולגריה־ יפו — טולידנו חנה בת יהודה, רוקה, ת"א־ת"א.

שלמה עזיז בזרא בן יצחק, רוק, חיפה־חיפה — להמן עדית יפי בת מנחם, רוקה, יפו־ת"א.

גולברג מרדכי בן שמואל, רוק, גרמניה — ת"א. רוטלי חוה בת זליג אליעזר, רוקה, ת"א־ת"א.

מהר מרדכי בן משה, רוק, ת"א־ יפו — אריואן ציונה בת שלום, רוקה, [illegible].

סגל ליאון בן אברהם, אלמן, רו־ מניה־ראשל"צ — יעקב איבו בת אלברג, גרושה, רומניה־ת"א.

מדויק אליעזר בן יהושע, רוק, פ"ת־פ"ת — הרץ עדה בת ראובן, רוקה, ת"א־יפו.

אראסמו יצחק בן שמעיה, רוק, ת"א־גבעתיים — בן גל דפנה בת שרגא, גרושה, ת"א־ת"א.

יפת ציון בן חיים, גרוש, ישראל־ פ"ת־ת"א — משולם שילבה בת מ־ נחם, אלמנה, ת"א־יפו.

כהן ארתון בן מקס, רוק, ת"א־ ת"א — גולן אביבה בת שלמה, רו־ קה, ת"א־פ"ת.

בולכר ציון בן אהרן, רוק, ישראל־ יפו — בולד רחל בת יוסף, רוקה, ת"א — ת"א־יפו.

נרשמו לנישואין אצל הרב שלום בן־חמו שדה עזיה

אברהם בן שמחה שנקל רוק ישראל — תל אביב. בירי בת שמואל גל רוקה ישראל — מבקיעים.

עליה בן מאיר חקמון רוק ישראל — שדה עזיה. טובה בת חלפו חסון רוקה ישראל — שדה עזיה.

יואל בן כלם גבר רוק ישראל — מושב שתולים. אסתר בת יפת רוקה ישראל — מושב שתולים.

ציון בשארי בן צבים רוק ישראל — מושב שתולים. צפורה אריה בת סעדיה רוקה ישראל — מושב שתולים.

סעיד צלום בן יחב רוק תימן — מושב שתולים. בושרי אורה בת יחב רוקה ישראל — מושב שתולים.

ציון הכהן בן כלם רוק ישראל — מושב שתולים. רחל הזאנבורי בת סו־ לומון רוקה ישראל — מושב שתולים.

נגר יפת בן צדה רוק תימן — מושב שתולים. ציונה מהדין בת יהו־ דה רוקה מושב שתולים.

לוח המודיע

דירות ובתים

בירושלים

למכירה

* למכירה דירה 3 חדרים עם ארון קיר ברחוב דוד (הבוכרים) טלפון 534530 או 533767.

לקייט

* לקייטנים! דירה ליד גאולה לש־ בוע או שבועיים מ"א אב 02-535930.

בנתניה

לקייט

* בנתניה משפחה הים לא רחוק מ־ קרית צאנז, חדרים עם מטבח טלפון 053-92226 אחה"צ.

מגרשים

* למכירה מגרש במרכז חדרה 3200 מ"ר לבנית טל. 03-783703.

מכירות וקניות

* "גוגה", דוד שמש המצל ומיכ־ לים הזל ב־1650 ל"י, ב־6 תשלומים טל. 03-764006, או 03-742351.

בבני ברק

למכירה

* למכירה 2 וחצי חדרים 150,000, 3 חדרים בדמי מפתח 110,000 טלפון 783703.

למכירה 2 וחצי חדרים 140,000, * למכירה 2 חדרים 138,000, 3 חדרים בדמ"מ 110,000, מגרש בחדרה ג"ש 10037 חלקה 116, מתווך קופמן, ר' עקיבא 45 בני־ברק טל. 783703.

נרשמו לנישואין אצל הרב לנדא אב"ד בני ברק

אברהם ישעי' שפירא בני ברק. הניה כהן ירושלים.

צבי ברוך היינה ירושלים. צפורה אשלג בת־ים.

פרנק אנטואן בני ברק. באמוריס כהן שטרסבורג.

אבנר החכם בני ברק. פלורה חנן בת ים.

אזר אבדל בני ברק. ספחה חבישה בני ברק.

לוח היום

בס"ד יום חמישי תשעה באב (צום) תשל"ה

הדף היומי: ברכות כ"ה

משנה יומית: טהרות ב, ד־ז

הלכה יומית: [illegible]

זמני היום

סוף זמן ק"ש 8.18

זמן שקיעת החמה 7.48

מחר

זמן [illegible] הצהר 3.53

זמן [illegible] 5.41

תורנות בתי מרקחת

ירושלים

צנה, עזה 15

אלטנטוריה, צלאח א דין

תל אביב

הנביאים, המלך ג'ורג 72

ככר המדינה, ה' באייר 48

בני ברק

רמת גן

תלפיות, אבא הלל 30

חיפה

הגיבורים, חלוצה הגיבורים 38

פתח תקוה

בריאות, חובבי ציון 13

נתניה

המרכז, הרצל 36

בת־ים

חולון

יהוד מרכז מסחרי רכת יוסף

באר שבע

ירושלים, הרצל 34.

הרצליה רמת השרון רעננה

כפר סבא רמתיים

קופת חולים מגן מרכז מסחרי.

תורנות רופאים

ירושלים

משעה 8 בערב ועד שעה 7 בבוקר — התחנה מגן דוד אדום. רוממה ברפאה עם רופא פתוחה במקום ל־ מקרים דחופים במשך כל שעות ה־ יממה. טל. 101.

תל אביב

ד"ר הראבן, רח' אפשטיין 6, טל. 443281; ד"ר סגל, רח' בלוך 12, טל. 247860: רופא תורן במגן־דוד־אדום, תחנת מגן דוד אדום — חיפה, — טלפון 101.

תורנות בתי חולים

ירושלים

ילדים ופנימי — הדסה. פנימית — בקור חולים. נשים וכירורגית — שערי צדק. כירורגית פה ואא"ג — "הדסה" התקפות לב והכשות נחש — ביה"ח החולים הקרוב.

גוש דן

כל המחלקות — "תל השומר" מאיר, כפר סבא.

תורנות בתי חולים

"איכילוב" — למחלות פנימיות וכי־ רורגיה, "הדסה" למחלות אא"ג.

תל אביב

חיפה

"כרמל" — כל המחלקות.

רוטשילד — כל המחלקות.

עזרה

משטרה: ירושלים, תל אביב, חיפה, רמת גן, בני ברק, חולון, פתח תקוה, הרצליה, אשדוד, אשקלון, באר שבע, נהריה נתניה, נצרת, — 100; אילת — 2244 חדרה — 22444; טבריה — 20444 קרית שמונה — 40444.

מכבי־אש: ירושלים, תל־אביב, חיפה, פתח תקוה, הרצליה, אשדוד, אשקלון, רחובות — 102; רמת גן — 742222; בני ברק — 781133; גבע־ תיים — 723333; ראשון לציון — 942222; חולון — 842112; אילת — 2222; טבריה — 20222; נהריה — 22222; באר שבע — 2222; חדרה ונתניה — 92222; נצרת — 5522; קרית שמונה — 40133.

מגן־דוד־אדום: ירושלים, תל אביב, חיפה — 101; אילת — 102; רמת־גן, בני ברק, גבעתיים — 781111; חולון — 843133; פתח־תקוה — 912333; נצרת — 54333; הרצליה — 981333; נהריה — 23333; רחובות — 951333; ראשון לציון — 942333; אשדוד — 22222; אשקלון ובאר שבע — 333.

מטוסים

מס' הטלפון כדי לוודאי מועדי המראות והנחיתות מטוסים — 03-614656.

המודיע

עתון יומי — ירושלים

המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל.

העורך: יהודה לייב לוין

המערכת: "בית פנחס" רחוב שומר הכותל 5, ת.ד. 1306, טלפון 222258.

— O —

מערכת לילה והדפוס: אזור התעשיה מקור ברוך ירושלים — דפוס המודיע, טלפון 526005, 222258.

— O —

בני"ב ת. א. אלנבי 132 ת. ד. 1869 טלפון 624352

בשעות הערב: טלפון 823941

— O —

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן

— O —

סוכנויות "המודיע" בחו"ל לקבלת מנויים ומודעות בארצות הברית

Y. A. ZISHINSKY
1672 - 53rd Street
Brooklyn, N. Y. 11204
Tel. 851 - 5100
851 - 5016

באנגליה

S. HECHT
93 Fairholt Road
London N. 16 5EP
England
Tel. 01-800-6246

לוח המודיע בדואר

עם תלוש התוראה בדואר — השרות החדש של "המודיע"

אינך צריך לכתת רגליך למשרד!

מלא רק את התלוש, צרף את התשלום ושלח אלינו

וזה הכל!

מחירים: ביום חול — 1.20 ל"י למילה; בע"ש וער"ח — 1.50 למילה

גזור לאורך הקו המקווקו

נא לכתוב בכתב ברור!

אל: "המודיע", מחלקת המודעות, ת.ד. 1306, ירושלים

נא לפרסם עבורי את מודעת־הלוח לפי הנוסח הבא:

____

____

____

(אם יש צורך במקום נוסף לכתיבה, הדפס או כתוב נא בכתב ברור את המודעה על דף נפרד)

על מודעה הלוח להופיע ב: ______ (יום) ______ (תאריך)

(יום) ______ (תאריך) ______ (יום) ______ (תאריך) ______ (יום) ______ (תאריך)

אבקש לפרסם את המודעה ______ פעמים ביום חול (1.20 למילה)

אבקש לפרסם את המודעה ______ פעמים בערב שבת (1.50 למילה)

מספר המילים במודעה: ______ הצ'ק על סך ______ ל"י — ר"ב

שם ______ כתובת ______

מס' טלפון ______ (חתימה) ______

"המודיע" שומר לעצמו את הזכות לסרב לקבל מודעות לוח מכל סוג שהוא מבלי להודיע על כך מראש למזמין המודעה.

הגאון רבי משה חברוני זצ"ל

— שלשים לפטירתו —

הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל, (ש״ב, ג׳) בדברי ההספד שספד דוד לאבנר אמר „הלא תדעו" ועל אף שלכאורה ידעו כלל ישראל בגדולתו של אבנר אולם בהספד אמר הלא תדעו, כי לא הרי ידיעה בזאת בעודו עם החיים, כהידיעה לאחר הסתלקותו כי רק לאחר המות נודע מה גדול היה ההולך.

בעליה אליהו לשמים היה אלישע מצעק „אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", (מ״ב, ב) הנה מלבד שצעק אבי אבי הזכיר גדולת אליהו לישראל ואמר רכב ישראל ופרשיו, כי אין לסבות כאבידת הכלל גם כשהכאב האישי הנו נוקב עד לשאר, וכשאב שכאב את אשר אבד לו לבדו — כאב גם בתוך כאבם של כלל בני ישראל, וכלל זאת במימרא אחת — אבי אבי רכב ישראל ופרשיו.

ועתה בסלוקה אדוננו מעל ראשנו — עטרת ראש הישיבה זצ״ל — מצעקים אנו וכואבים במר לבנו, שהיה לנו לאב ולמדריך וגדול היה לישראל. ואבל זה שהגבר אבלים על אשר נסתלק מעמנו „רכב ישראל ופרשיו", אבל הכלל הוא, ויש לנו להתאבל בציבור ולהודיע בשער בת רבים קצת דרכי רבינו זצ״ל למען ידעו הכואבים מה גדולה האבידה ומה רב הכאב, כי שר וגדול נפל בישראל.

ב.

אין אומרים בפני מת אלא דבריו של מת, [illegible] הספר, [illegible] כי מציאותו של אדם [illegible] בדבריו, [illegible] לימודו היא [illegible] „איש לפי מהללו": מעלות האדם לפי מה שיהלל אם הוא מחבבת המעשים הטובים והחכמים והצדיקים, תדע ותבחן כי איש טוב הוא ושרש המדע נמצא בו. [illegible] כי בדבריו יתגבר איש.

גילה הפירוש בפנימית המזכרת של רבינו זצ״ל — שהיה ולימד לרבים — כי יש שני אופנים של מעלות [illegible] והמדרגות בבחירה, יש אשר „במציאותו" — היא המעלה שבו, ויש אשר מציאותו כשאר האדם אלא שר כמובה היא שיש בו מעלות טובות, אילם בבדלים הנה לחלוטין, כי הרי זוכה ומהותו מכרת על המדרגה המעלה שבו. לזה ראוי לקרותו „בר מעלה", כי אישיותו עשויה כלה לאור אותה מעלה, דרגת „האדם" שבו שונה משאר האדם, אבנט זה שבמציאותו כלה איננה בנויה על מעלה, הרי מעלותיו הם כיסוים [illegible] ואינו נצרך כאדם אחר.

ומגלא בפטירה דרבינו זצ״ל דברי רבינו זהו בפרקים לאבות: אמרו החכמים כי שאין לו תשוקת החכמה אפילו יודע כל התכונות כולם אינו חכם אלא מיפד אבל מי שיש לו תשוקת החכמה אפי׳ שאינו יודע כלום זה נקרא חכם.

ותכין תשוקת החכמה מהו? ואמר רבינו זצ״ל כי המלא תשוקת חכמה, כל חייו הנם חיי — חכמה, כי שאיפת יהדותית חיי הנה אך להשיג חכמה, ובקליא הוא״ל „חיי החכמים חכמה", כי החכם באמת הוא שכל חייו הם השגת חכמה ושלא זה חיו איננם חיים, [illegible] וזה ראוי לקריאה „חכם".

המבקש חכמה במצבים [illegible] הרי מהותו איננה חכמה אלא כבוד, [illegible] בחכמות רבות, אך אין מהותו נקבעת בדברים [illegible] יותר חשוב לכם. האריך בדברים כי תיק אחד להשיג מעלות, [illegible] ל„בר מעלה".

ג.

ואלו הדברים שיש לאומרם בפניו של מת, כי היה כל כלי מורה ואומר על המעלה שבו, שלא היה מתמיד כשאר מתמידים [illegible] כי אם שהיה „איש יושב אהלים" שהיה דבק בתורה בכל מאודו, ולא מצאו אדם דאויל ד׳ אמות בלא תורה, כי הזוכה להואר שנאמר על יעקב אבינו שהיה „איש תם יושב אהלים", אינו נותן מסכת ירידה, כי אינו בבחינת „מצב עליה" בלבד אלא שבמציאותו ומהותו „יושב אהלים", וכך היה עד ימו האחרון דבק בתורה תמיד.

והאהבה־היראה הגדולה שהיתה בו, היתה מדבקותו הגדולה בתורה והיה „אוהב תורה", ולא היתה זו אהבה היה הנהוגה לפעמים [illegible], [illegible] אהבה פרוסה, [illegible] להתגלות בה, אלא היתה אהבת [illegible] כי היה אוהב תורה בכל רמ״ח איבריו והיה מלא בתשוקת החכמה, ועל כן בכל עת וזמן גם בעתות צרה וחולי וגם לאחרונה כשהמחלה גברה בו, עסק בתורה ללא הפוגה, וכל מעיניו היו להרבות חיילים לתורה ולראשה הרביץ תורה ברבים עד לפני הסתלקותו ממש, ולפה כזאת, גם דאג ונשא בעול החזקת הישיבה, כי מבין שהוא אוהב תורה, בהיותו יחידה אהבת התורה בעצרת בו, לא היה נתון לפגעי הזמן, ולכן אירע היה גם בימי צרה הגדולה רבינו איתן היתה הגדול.

ואף בראותי שרשה להספידו כך, כי באמת אף ישנן יראת שמים הדברים אמורים, שהרי שבכל, בא תבקיק והצריכן (להגדיל בצירוף) [illegible] אתה — צדיק באמונתו יחיה [illegible] כי לא די שיהא האדם מאמין ותהיה [illegible] ויודעתו שלימה, כי הזוכה שיראהו „צדיק" — זהו אמת שבאמונתו „יחיה", כי רק זה שיחיה שחיי הם חיים שיש בה יראה שבגב היא הזוכה שמהותו בתעלית [illegible] ל„צדיק". ואף רבינו זצ״ל שהיה הי באמונתו, [illegible] שנגדו לנפשו [illegible] בהתגלויות הגביר כי באם בהתגדלות [illegible] לפעל [illegible].

ולפה דברי לפניו בעניני אמונה הרי הדברים נאמרים בפשטות גדולה, שרבינו זצ״ל אמונתו היתה בה פשוטה ובהירה שהיה כאילו בחוש ממש כי לא היתה אמונתו בבחינת מעלה בודדא כי היה עבד נאמן לאלקיו.

ובכל עת שראינו את רבינו זצ״ל בתפילתו, היתה תפילתו קביעה בבהיר [illegible] שהיה שופך שיח ועריכה בכבר בכל תפילותיו תמיד, וכל תפילתו היתה רצף ואימה, ומנהג היה בידו לכהן בהזכרת ש״ש עד כדי כל עבר מתי תאמינה ה׳ מי כמוך, יתוה נראה כי השיג במדרגת „שויתי ה׳ לנגדי תמיד" כי היה עומד לפני אלהיו, כן היתה המהגות תמיד בעת עמדו לפני אדון כל.

ויאה לנו לקרות על רבינו זצ״ל כך, כי טוב היה לישראל, ובן המפורסבית שהיה רבינו יחיד ומיוחד בבית ההור ואנו בני הישיבה עדים שהיה מושלא בהנהגתו עם בני הישיבה. שהיתה סבלנותו מרובה לעת היותו מלמד תורה ברבים, והיה מקשיב באורך רוח לכל מקשה סתם, והיה כאב אוהב לתלמידיו, לא נלאה מלהשתתף בשמחתם גם כשהיה הדבר קשה לו במאד, ולעתים היה הדבר לנו לפלא, וכל זאת על שום שהיה איש הטוב בכהונתו והיה „לב טוב משתה תמיד".

ותוקף הדיעה מהכל כל סגולות טובות שהיו ברבינו זצ״ל, אולם יסוד כל מעלותיו, שהיה הוא דוגמא־חיה לדבריו שהיה הווי ואומר, שיש על האדם להשיג המעלות בתוכו עד שיהיו לחלק בלתי נפרד ממנו, וכל מאי דנפח מדיליה נפח.

ויש מובהק באדם ש„איש אמת" הוא, שאין לו — ולמסכסמיות העולם בדברים שאינם בצורת השכל — ולא כלום, שאין לו בשפעת עליו כלל, והגם שכן היא הנהגת הצולם הבקי בלת, אך היות „פקר הוא" באשר אין השכל והאמת שרש להנהגת שלו, הולך הוא להומו ואינו נוהג כמותם, כי אין בו מקום להדיון, כי כל מציאותו הנה אמת, ואין הדבר קשה עליו כי אינו מההולכים בעקבות הרבים, כי גם זאת מהדמיון המטמא את הצריכים לומר, כי אם הדרך היא דרך הרבים — הנה היא גם דרך ישרה, אולם איש האמת לא יבחין בכגון אלו וילך בדרך שישלם לו בשכלו.

אנו ששמענו את שיחותיו ומדבריתיו, ראינו בעליל כי חייו סבו סביב הציר „ממה חובתו בעולמו" ומה היה הוכן חייו, ולא היתה זו בבחינת הכרה בעלמא, כי אלו היו חייו ולא היה לו עוד בעולמו מלבד זה ולא כלום, כי לכל השאר אין ערך ומציאות כלל כי הכל חולף הוא, וכל זאת כי היה דבוק לאמת עד שהיתה לחלק ממנו.

והוא הגבר שלא היה בהנהגתו משל אחרים או משל המנהג, כי הנהגתו היתה כלה בבחינת הדוש, וזכה היה מופרש מן העולם עד כי לעיתים מידי היתי משנת לפי תוכו היה נראה שלא ידע כלל בהוויות העולם, שהיו אלו זרים לו ולא היה בהם צנין, כי על כן כל חייו היו קיום של חובתו של אדם בעולמו, וזה מזמן שם, כי איננו חכר צורת רחוב בניו יורק, וזאת על אף ששהה שם כעשרים פעם בהיותו נושא בעולה של תורה, כי לא היה לו בערכו אלא חובתו בלבד.

ואף בהתנוגות העולם בך, לעיתים הייתו מתווכחים שהיה נראה כאילו שחסרו לו הכלים להבנות מעתיה, והיו אלו זרים לו עד כי לא הבין את הכרוכים אחריהם, כי לא ידע בטוב התענוגות, כי הלך בדרכו שלו ולא רק שבהל בתענוגיה אלא שלא ידע בקיומה.

ותלמידים שנתחנכו מרבם, מלבד יראם וכאבם הגדול, הנה ללא רבב הירהם איגם חיים, ותלמיד שגלה הקנו שיגלה רבו עמו, ומה תקנה להם. אכנם מצינו כשהסתלק אליהו, הספיל אלישע „והיה נא פי שנים ברוחך" וביקש לזכות מרבו לעת הסתלקותו, מה שלא זכה בחיי רבו, ואכן זכה לזה מרבו שאמר לו אליהו: אם תראה אותי לוקח מעמך יהי לך כן, מכאן, שבשעת הסתלקות הרב יכולים התלמידים להשיג יותר משזכו להשיג מרבם בהיותו מלמד תורה בחיים, ובזה ננחם על שנתבקש הגדול והדולים צדיקים במיתתם.

אחד מן התלמידים

פניני החסידות

סופרים ספרים וספרדות

ספק אם היתה עוד תקופה בה הרבים בדפוס ספרי יהדות בשפע כזה, כמו בתקופתנו, ספרים שמובן אלו מן המורשת היהודית, המתארים בדפוס כחדשים, אם בצילום או בהדיר מחדש על פי המבוקית הקודמת, לא פחות היא משפר ספרי החסידות שיצאו בתקופה זו לראות אור, אם בהדיר מעובד ששנה למלואה, או שאספו ונלקטו מתוך ספרים אחרים, להיות כתר להשני, דברים ואמרי היו ספר של גדולי החסידות שהיו בפתיחות בן זמם, או מתוך הצטרפות איש בפי איש יספק הצטרף את אוצר החסידות בספרים חדשים, איש על דגלו איש על מחנהו לשמחת לבם של שלומי אמוני ישראל המתרפקים בגעגועים אל אותן מסילות קודשות, אל השורש של קדושה שסבבנו לנקי הם, אבותיהם ואבות אבותיהם באמונת טהורה לתפוא לה הקבלה ביתם מקום אדם. באמונות שאין למעלה ממנה, בינה, אהבה שאינה תלויה בדבר.

אני מדברים לא על מה שרגילים לכנות בשם „ספרות החסידות", אשר עירת בפריחה בשנים האחרונות. ספר היה החסידות שנעשתה גם. לעתים, קרובים לחפש בו „באיות נדברים" אשר לא יבולו הבות, אלה אשר יעשו מיבים לא הוגן בכלי טהור זה ועוצרים לכתובים של בני ישראל לאריכה הנמבאים, אני מדברים על מה שרגילים לכנות בשם „תורת החסידות" ושבה לא לבאור השקפת עולמה, שיטותיה, בדרכה הדרכה המתפשטים תבונות וגדולים שיבים, כי אם פשוטו כמשמעו, הפירושות החסידות לתורה, פירכות שהובת את המחשבה של גדולי החסידים במשך מאתים שנה לי הזה, הפרשנות החסידית שהיא שונה בהותה ובמגמתה, בגישתה המספר היה שיש בה באור שבעת הימים.

ובכוח שמדפיסים מחדש ספרים, רי הדרבים שבהם דברים, אני לתוים בזה, שיש ביקוש לספרים אלה, אני לבררים בזה שיברת לחסידות, אי כפי המבורים „מתנגדים" להגיד בשמם של ביעזר, „תורה חסידות" (הבדרי של תורה" ביערב"), ש לה הורשים, היו גבלו מיצאים בה טעם וריח כמו בכיום שבהם נאמרו הדברים, מיצאים בדברים את הם המרגוע לנפש הצי שם של דור התהאה והתמיגה המר שלובים זה בזה.

אם עיצר לומר, הרי זהו סימן מובהק שלא גם ליתה ולא פג טעמה של תורת החסידות במשבצותיה וכלבושה, איתה כאר בת חיים, אשר תפרוה מעיים והשקיפו בה מיבל לשד נשמת הם המהירה האצילה, המספרות הצלב יוטה, היא עדיין מפכה בנה עולמים בבימי גלורה הראשון.

ומכוח שיש לנו סימן מובהק כזה, הר באליה מהבקשת המסכנה, שלא די בה בעירית החסידות מרווה ומשקה את בצמאתם של אלה הצריכים לבאר יאה, אלא צריכים אנו גם להשיב בה את הצריכים והחותכים, אלא, בדי שישתוי התלמידים כן המקור הטהור, וקקים הם לכלים חרשים, שגם בני נכדנו יטבלו לעצמם אותה מיכה זו הבנוק ובגישה חדש שישנתר על הבנון הפתוק, על אותה מהנקיות שהיא כיון הממאמר לחסידים ואנשי מעשה.

זאת יצדה, פניני החסידות המהזירים באור ההבה בצורים באלפי ספרים, שבהם כתובי דברים פיהם, או מפי כתבם, של גדולי החסידות בראשיתה ועד ימינו, נעשים כמעיין התחתים לבני הדורו, אלה יתקשו ביותר להגיע אל הדברים בכתות עצמם, ולא רק מפני קוצר הזמן והמלאכה המרובה העצמדת גם לפני מי שעוסקו בתורה. על אחת כמה וכמה, לבני שאין עתותיו בידו והוא צמא לדעת ולכן מתקשה לדלות מן הבאר את כל מה שאפשר לדלות ממנה.

אולי אין בכך כל חידוש, למעשה אותה בעיה עצמה קיימת ועומדת בכל מקצוע ואר ממקצועות התורה. לצורתו של הלומד המעיין באו מפעלי האסופה לסוגיהם, האנציקלופדיות, שאינן תוצר חדש בעולמה של תורה. אלא שהפעם נדרש גם פתרון לשאלת הבנבן הכבד, האריכות שלא תמיד היא בובבת לכל אדם, ביחוד לבני שאינם בצד אצל המקורות.

הבעיה לבעיה זו, מבינים שני רבנים חשובים בארצות הברית, שעניהם מצויים אצל מעיינה של החסידות ומתוך שהם עוסקים בצוותא באסיפת ההגדות אלה מדי שבת בשבתו, גולד אצלם הרעיון המקורי לתת בידי להוציא מובה יפה, פנינים מפסב הפירושים של כל גדולי החסידות כי שהם מכונסים באסכניה אחת עם המבה העבודה תורה, דבר דבור על אופנו ופירוש פירוש על פסוקו. כך שתשלים פרויקתיו עם הציבור, שנים בקרא ואחד תרגום, יתבשם יחד עם זה בין האור הגנוז של תורת החסידות לשהא עיונה בהמציה וסגנה הטוב המכיל שיהיו גם כשהעבירו אותה בכלי לכלי.

אליעזר מקמינסקי שיה שנמצא על באר ביתו של „היהודי הקדוש" מפשיסחא. עם רקע כזה, לא יפלא, איפוא, שהצורך להאיר באור התורה את השבת ביתו של זה, הרי ליך את הרב הפעלתן, שהקדיש לכתיבה זו את שנת השבתון שלו, איתה עשה בירושלים עיר הקודש, השער שאותה איזה לשכך בתוכה זמה קבע לעצמו גם דירה.

שני לו, הרב יצחק הכהן פרינבוים, מחבר הספר „אשר שבי יצחקי" על הרבינו, החסידה שההתגר על תולדתם של גדולי האדמו"רים מפשיסחא, קוצק וגור, הרב פרינבוים, אינו בשמש בקבנות ופרוד בעסוקי הקדושה, מקדיש חלק מזמנו למפעל זה של איסוף ציוני ההחסידות, שבו עוסקים השניים כמה שלוש שנים.

בשליש שנות עבודתם המשותפת יר כינו לדפוס את הכרך הראשון של ספר בראשית. אין זו עבודה קלה, לרכז, לבחור, להספת, לסגנן ולהגיש דבר שלם ובריר לקורא. צריך לסביר שבוקה בצלות שהרעיון המקורי ישמר בהעריכו ובפשיטותה. גם כאשר אתה מרזיג איתו מתוך הנרטיב. אלא, שהמלאכה זו גדולה ובושמת כאשר יוכלו להשלימה שני אבנים בלבד. לקראת השלמת המפעל של חמשה חומשי תורה יעשו לבור תורה למהור שית ממשיים אשר יוכל עליהם הבטחה, לפי אומדן ההיר, אמר הרב קובלסקי, מצויים 3000 ספרי החסידות על התורה, הוסף עליהם דברים שלשבים כחדו לדור, משה לפה, או מפורים בספרים שונים, הרי לך מלאכה שיכולה להעסיק צוות שלם. על כן צריך עוד לציין, כי התוכנית כוללת להרגם את הספר גם לשפה האנגלית, עבור דוברי אנגלית הרבים, אשר גם הם צמאים לדברי החסידות שהם עשירים בכל מקום.

כדי להכניס את הקורא לעולמה של החסידות ולעשות לו היכרות עם מוריה וגאוניה הגדולים, יצורפו ביאוגרפיות קצרות של אותם אישים דגולים שר דבריהם ישתו הקוראים.

„פניני החסידות", יהיה לקט, לא כמו לקטים אחרים, הוא יציג גלריה מושלמת של כל השושלות והמרים בחסידות. יתן לכל אדם מישראל את זכות להתענג על הכים הוכים המפרים מן המעיין העתיק של החסידות ריקוים בנו הבטחתו של כלך המשיח למחולל החסידות, ישפוצו מעיינותיך חוצה יהיה עת רצון הישיעה, כי עוד לא היתה עת כזאת שבה אנו צריכים לישועה יתוסים.

מ. ד.

טוהר הבריאה

(המשך מעמוד ב׳)

בלי הרף ללא סיבה ובלי שום תועלת. והנה עד אחד הקיימים ברכן לו בשפה הים ומתבונן כיצד המה שוקטים ואוקיינוס [illegible] מבקשת את תהלת הים, האם המים הם מבויעים עכשיו מחמת ביה, בהכי מי הוא מתבייש? וזה שפה דוקא „כי ינמו צללי ערב", שמא הספר בוכה לים עקב בעלי בבריאים שהוא את ההוק של הפעולה? הים נברא בכדי להרבות ההמון, מדע, אימא, כשרים שפה אבשים כהנצמא המרכות שבבריאים אש בגושותיהם וצעד יחד בשמחתם.

בהמשך מיטב לנפשו קיימין שלישי בדד, נפשו כלה רוצאת מרוב נאצרים אל הבנימות הגליונים ביאוריהם את השמים יהיה סובלים במיכי התכלת ההוא שראב מקירות לבו: מה רבו מעשיך ה׳!

היהודי החסידי כבל גם הוא לשבים אל שפתוים, כשהוא מתבונן יותר להקשיב לבני־רקעי הגלים מנגן, מאשר לראותי ולהוזן את עיניו במיפשת הכסף. הים מתרשש בימים שמופי עם רגעים, הים נסער ונלהם בלילות אפל ועלטה. בבקל הבריאה כל ציך פיסית בהה השוני. ומה כשתאו של ים בעת שאינו מטריש ואינו מיצר? הוא מתפלל בלחש. מגברו ים, גלים מתפלו קוף מלבות, היו משוררים: „אדיר במרום ה׳". לא כל אוזן קולטת קול זה, שירתהים נשמעת רק לאידי בודדים, יהודי סגולה. לא הלכו אל הים על מנת להת קר, אלא בכדי להתענג ולמהגות השר את עבודת הבורא, להיוה עד להתגלות הבידי האלקי. להרגשת שם לזמוך ברגעי עליית הנשמה עם הגלים המשורים יחדיו „אדיר במרום ה׳", הר יהבן להקשיב כאזכן כל קר, עד שאינן נתקף בהסטלגיה מעיקה, בגעגון לים אותר חיים קדומים עילאים — צמה שנגלל לפני עיניך הים בכשאתו האופק, ברגעי דמדומים, בהתעממת עם המשקים, וכי יש אדם לוקה באבי מיה והנית כה הבורא, על שאין דשו כתורה ביהים לבראה שקיעה אחר מכלה, שה יצלה מבבילתו זיה הזוק למשבי מכן לצאת בעלייתו הק דושה להאיר פני תבל.

כל ביקור אצל שפת הים, כל ממולכה בלב ים. שירתה בשורות קודש. הליכה אל הים נתשבה בעיני רבים כעבודה קדושה, רבים הבי שמה להר הורי תשובה. ד״ר נתן בירנבוים, בעל תשובה אמיתי גדול, חזר אל הר יהדות המקורית בעקבות מסע על פני הים. שמה, בין המים לרקיע, נתעורר בו רגש־תשובה ראשונה. הישיבה ליד הים... ... הקשב לשאוך הגלים, ההשתקפות בתכול מימיו: הר הפלגה בים כשאתה מתנועע על־פני השולי המים כתינוק בעריסה — הר ויה כזאת שימשה כעין טבילה של טהירה והחטהרה בנפש האדם מיר שראל, לשם טהרה בפועל דרוש לטבול בתוך הים. אולם כדי להשיג רוח טהרה די בנשימת אווירים.

ואלה תולדות הים בצבר, אכן עתה, כשנוסעים אל הים, כלום מתפשים שמה מדרגות? נוסעים כדי להבריא את הגוף, או להבריא את הנשמה? פנים אחרות היו בעבר לקיץ בבית ולקיט על שפת הים. במתה הקודמה ציפו כשרי ישראל לייקץ הבא״ב. מה טעם? לא בשביל שיכלו לבזבז את הימים בטיולי סרק, כי״אם מחמה שיכלו לנצל את הים המאיר הארוך ללימוד תורת ה׳. בימי הקיץ פרצו את חובותיהם הרוחניים. בהורף שרות קרה, אפלה, ולפעמים נשארו הר בים יום ליצנה, דף גמרא, פרק משניות, פרשת בי״חק לישראל. בעונת הקיץ רבו האפשרויות ללמוד ולהר תמסר לעבודת הבורא מה שהחסירו בחורף השלימו בקיץ, וזאת לדעת: העדי שנזדמן לו ללמוד שאי נוספת עד קמע מן הגמרה — היה זה מסגר לו נופש אמיתי, יום חג ומועד, שהסב לו שמחת־נפש עצומה. לא היה בצרנו אושר גדול מזה. אמרו חז״ל: „לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב". מדוע רבתה שמחה בט״ו באב? מסופר בגמרא: שפסקו יו׳ זה מלכרות עצים למערכה. ובכן, לר מתה קה זו צשה? מבאר רבינו גרשום (בבא־בתרא דף קכ״א) לפי שה אנשים שעסקו בכריתת העצים נתבטלו מחמת עבודתם מתלמוד־תורה ״ עכשיו חזרו להרבות בעסק התורה. פירושו אומר „הרשביל בכריתת הע צים התפסקה קבוצה קטנה של אנשים, כפי שנדרש בשביל המערכה באש המזבח, האפשר להניח בוודאות שמלאכתם בעצים לא תפסה כל זמנם בודאי מצאו פנאי ללמוד תורה גם בעונת הכריתה. נוסף לכך לא עסר כדרכים בטלים, אלא במצוה חשובה שהביאו עצים עבור המעמכה בבר המ״ק. מכל־מקום אומרים חז״ל, ש אם כמה יהודים יוסיפו עכשיו ללמר עוד קצת תורה, הרי זה בבחינת יום טוב לא רק בשבילם, כי גם בשביל כלל־ישראל — ואז לא חג סתם, אלא שי״לא היו ימים טובים לישראל״ כ אותה שנת הקיץ היתה ליהודי הר לבב בבחינת יומא טבא אריכתא, כ כיון שבקיץ היו לו בשפע אור וחום, כך היה באפשרותו להקדיש יכעלותו ב־3 לפנות בוקר, וללמוד תורה באין מפריע — שלא כבימות החורף — במשך שעות מספר עוד בטרם התחיל היום.

כאשר אי־מי נסע מביתו לנאות קיץ, להינפש קמעא הרחק מן העיר. ביער ואורנים או בקירבת מקום לאגם ולנהל, איזה חפצים לקח עמו? במה עברו עליו ימי המרגוע? יותר מאשר עמו מלבושים לגופו היה לוקח חפצים לצרכי נשמתו. מזוודה מלאה ספרים ומלבוש אחר מופשל על־גבי היד — זהו כל הציוד, כי הנופש הוא בעיקרו רוחני. יותר משביקש לרפא את קופו שאף להבריא את נפשו, כתר צאה מן הגליה הרוחנית, מריבוי תר פלות בכוונה ולימוד בהתמדה, נתוד זק גם המוף והתאושש. ימי המרגוע לבשו חג, ומה נהדר היה המחזה — תפלה ביער, הצטרפו לתפלתו כל הר אילנות, הצפרים וכל כנף הקי מציר צות, משל היו עונות „אמן" אחרי הבר רכות.

קדושים וטהורים היו ימי הקיץ, לר פיכך נסעו אל שפת הים, נוי לצנן כל מיני תשוקות בשרים המלוקות ועולות, להתאחד עם כוחו השרשי לטהר, ולזכך, למשוך יניקה מכה הטהרה השופע שלו. הצדנא נעשו ימי־קיטא האולגאריים לאימה, עונת הקיץ עצרת ריקנות ושממון בלב. הר מים הולכים לאיבוד בבלאלי־סרק, ברדיפה אחרי תענוגים חומריים, ביר גיסה ואפתית מתאוות הצולב הזה. ובאחר שהמים הטהירתנו, נכנסים אל שפת הים לא לשם טהרה, כי אם להיפך... השמש להתמת וללהיטה, ומלהכות, והרפת. השמש תוהכת את מכה התהודות שבבנה במשך כל ימות השנה. מים המה מקור ומבוע הטהרה, ותנה היפא אצל המים הביאו את סכר מורת הקובאה...

— ✱ —

סומק הים כולו, שמש שוקעת במאתי מערב, לשונות צרב, כי משול לחאר את יהיך מה מאד גדלת, הים, ומה מאר נתגמד האדם של גוהיך. האדם איגו מבחין באפסותו ואתה אינך כר כיר את גדלך, מה ערך לאדמה, להר יבבתך, לפעמך — הילוד משש ימי בראשית, ים גדול, קומי בהרמוניך הוכן בעיר, יתוצא וסתרי מאבק תבל ובלאתה.

(מתוך מאמר של א. פוקס

הטלמר להופיע בתוך ספר על יהדות, הנגליה וישיבותיה).

אברהם פוקס

יסודה והתפתחותה של ישיבת פאפא *)

לקראת הנחת אבן הפינה לישיבה בירושלים בחמישה עשר באב

לקהילת פאפא ההסטוריה קצרה יחר סית, איזם היא התפרסמה בצולם הר ישיבות בזכר הצאה ותקופה של אחריה. קהילה פאפא נוסדה בשנת תקח״ח (1748) ובימי השואה מנתה הקהילה כשלושה אלפים נפש בתוך אוכלוסיה כללית של כעשרים אלף תושבים.

הישיבה הראשונה במקום נוסדה ע״י הגאון הנמצא עזר על ידי רבי בנימין זאב רפופרט ז״ל. ובאו קשר בפאפא ישיבות שונות לסירוגין בהר בן מהתקופה האשכנזי ההונגרי.

בשנת תרצ״ט הוקמה בפאפא הר שיבה החסידית המפורסמת בהנהלתו של הגה״צ ר׳ יעקב יחזקאל גרי נוולד זצ״ל. בזכותו התפרסמה פאפא בעולם התורני והחסידות. רבנו היה בנו של הגאון המפורסם ר׳ משה בעל „ערוגת הבושם" רבה של חוסט. בבית אביו ספג לתוכו את האהבה לתורה ויהודית. בהיותו ילד נלוה אל אביו בנסעו לאדמו״רים בבעלז ובשניצוק, חויות ילדות אלה זכר כל ימי חייו.

בגיל תשע עשרה נשא לאשה את בתו של רבי ישראל מנחם ברינן אב בית דין בירביציק והיה סמוך על שולחן חותנו במשך שנים אחדות. באותה תקופה כתב לו אביו בעל „ערוגת הבושם" אגרת שניצבה להיות מציון מדריך לחיי יום יום של האברך הר צעיר. באגרת זו הוא מציע לו ללמוד כל יום דף גמרא לצרכי בקיאות, כורביה לבעך צפקות, שעור בשלחן ערוך אורח חיים כדי לרדת „לאמיתה של הורה הלכה למעשה". כן הציע לו לעיין כל יום בחומש ורש״י, נביאים ואגדה (ויגד ליעקב על מסכת אבות, ברוקלין תשכ״ו, בסוף הספר בן מרבאים מדברי ערוגת הבושם).

אגרת זו ודאי הסב״עה עליו את זורתמת כאשר התקבל לרב וניהל ישיבות בקהילות ליקוב, צעהלים, באנפי הוניאד ופאפא. בכל הקהילות הר קים ישיבות כי כך ציוה עליו אביו בעל „ערוגת הבושם": „שתכלית הר רבנות להרביץ תורה ויש״ש עם התלמידים". בדרשתו שדרש כאשר התקבל לרבה של באנפי הוניאד אמר לבני קהילתו: „תדעו שאני בצוואתו מאמר זצ״ל להחזיק ישיבה ומבקש אני מכם שתסייעו לי, אתם סוברים שמילתא הדרתא היא, חדש שהוא יסוד כל היהדות בדור הזה... כי אש גדול ונורא בוער בכל עבר ופנה... ועוד מעט ותשתכח תורה חיו ואין עצה רק להשתדל בכל מאמצי מוחנו להציל עכ״פ הילדים כ״ן יגע כל עוד להצילם ולהדריכם בלימוד תהשי״ק כי אם אין גדיים אין תיישים (בהקדמה לספרו צדה לדרך בהפשט תשי״ן; ויגד יעקב על מידים, אנטוורפן תשי״ו, דף נ״ח).

היסודות ללימוד והסידות שהנהגו עיי רבי יעקב יחזקיה בבאנפי הוניאד קבלו ממדים גדולים יעמיקים יותר בי פאפא. לישיבת פאפא יצא מוניטין כישיבה שבה נכרכו חסידות ולמדנות יחד. אב שראה שבנו יגדל כתלמיד חכם, ירא שמים חסיד שלח את בנו לפאפא. בהקמת הישיבה נאמר שעל הבחורים להתפלל עם אבנט, מגבעת ולפני התפילה עליו לטבול במקוה.

שיטת הלימוד בישיבת פאפא היתה לפי השיטה ההונגרית שהונהגה מאז ימי החתם סופר בתוספת של אווירה חסידית. הבחורים למדו שעור פשוט, שעור עיון, שלהן ערוך חושם והשי ולפני כל שעור ליקטו הרבי באחד מספרי מחבר המקובלים. רוב הלימוד היה בדרך הפשט אולם בלימודי עיון הצפין נהגו הבחורים לפלפל עם רבם. בפלפול ראה רבנו הישיבה גדר לה להתלהב את הלבבות, לגדירה חר בר הלימוד ולהדור השכל. אולם הוא התנגד לפלפול יותר, וכדבריו: „ולשון פלפול כמו פלפלין רטוב מעט מעט הדיכה מזיק היינו אם יבלה כל. זכני בפלפול אין כאן תכליתו" (צדה לדרך, עמ׳ י״א כ״ב — כ״ג).

החריצות וההתמדה היו מן היסודות החשובים ביותר של ישיבת פאפא. בנאום הפתיחה של שנת תש״א כאשר רבנו התכונן ללמד את תלמידיו את מסכת חולין השתמש במשל מדיני שר הוסה ללימוד התורה בהתמדה. בפתיחתו זה אמר טעם שהשהייה אסורה בר שחיטה ויש לפעול בזריזות כך יש לר נהוג כלפי יצר הרע אשר בא בתחבולות שונות אל האדם ומנסה להסיח את דעתו מלימוד התורה: „בבוקר אומר הן עוד היום גדול הזמן יותר מסוגל בלילה, ובלילה אומר יש שהות ללמד בבוקר כי אז יותר טוב ללמוד בראש נקי וכעת בלילה צריך לישון, וזמן שינה לחוד וזמן תורה לחוד וכן בתחילת השבוע אומר ועוד שהות בר סוף השבוע לחזור על השעורין עד שמתהתו מדחי אל דחי... צריך לר תיית זריז ולא ימתין עד לאחר זמן כי כל שעה ושעה רגע היא פסיקה דלא הדר". באותה פתיחה הדגיש גם עקר רון נוסף של לימוד ביסודיות ובעמר קות, לפי דעתו ההתמדה והתהנבן אי גם יכולים לבוא על השבון היסודיות וכדבריו: „דאף שהזריזות היא מידה טובה ינון בשעת הלימוד, אל יהי זריז הרבה ללמד במהירות דע״י אינו מבין היטב ואינו מציין בלימודו וצריך ללמוד בישוב הדעת" (צדה לדרך עמ׳ כ׳).

רבנו עצמו היה להדגמא ולמופת לר תלמידיו בשקידתו על התורה ימים ולילות. כל חייו סבל מחלת עור קשה בכל זאת לא הפסיד אף שעור משעוריו. באחד המקרים כאשר תקפה אותו מחלתו בצורה חמורה, בא לשעורו צמוף בסדין רטוב רק לא להפסיד שעור. בשנת תש״א אף התעלף באמצע השעור וכשעבה אליו הכרתו המשיך בשעורו. במשך עשרים וארבע שנות בימתה לא פסק לימוד התורה בישיבת פאפא. כדי שתהיה רציפות בלימוד התורה למדו כל הלילה עשרות בחורים עד חצות ועם סיום לימודם הציבו קבוצות אחרות שהמשיכו ללמוד. מצבה שהיים לפנות בוקר היה בית המדרש מלא מפה לפה. לפעמים היה נכנס רבנו לישיבה לאחר חצות ומבקש מאחד מתלמידיו המקורבים שיתלוה אליו לטיול בחורשת עצים שבה הגדול. הרב שלמה לתינק שוכה להיות בין אלה שבלוו אליו בטיולי לילה ומזכיר בטילודיו עד היום את שיר התיו הנפלאים של רבנו כעניני הרוה, מוסר ויראת שמים.

הבחינות בישיבת פאפא נערכו בליל שני לאחר תקון חצות. כאשר נרשם בחור שהיה צריך להבחן בקש שלא להעיזו, באחת ההזדמנויות כאשר הר תאכזב מחוסר ידיעתו של בחור הר עיר לו: „יש בישיבתי ג׳ מין בחורים, א. תלמידי, ב. תלמידי הישיבה, ג. שהם רק מתעכבים בישיבה ואינם לומדים בהתמדה, ומסוג הייתי שאהא מתלמידיי" (בהקדמה לצדה לדרך).

בת לווה של לימוד התורה בהתמדה היתה הדביקות בחסידות, כאמור כגם רבנו להוכח את החסידות בילדותו כאשר נלוה לאביו במסעותיו לר הצרות האדמו״רים. גם כאשר התפרסם בצולם הרבני הישיבות המשיך לנסוע לאדמו״ר מבלז בלוות תלמידיו. בהזדמנויות אלה נהג כמו כל חסיד רגיל ולא רצה שבישאו יכירו לו פנים או מישהו מתלמידיו ישרתו. אפילו את כרטיס הנסיעה לרכבת קנה בפני עיניו. פעם החליט בערב שבת בר אופן פתאומי לנסוע לאדמו״ר ר׳ שלום אליעזר מרצפרט שהתאכסן באיפשס. כאשר נודע הדבר לבחורים הצטרפו אליו ההמוניהם בלי שהספיקו לקנות לעצמם כרטיסי נסיעה. באמצע הדרך החליטו הכרטיסן והמפקח על המסר פה להוריד את הבחורים מן הרכבת. כאשר ראה זאת רבנו ירד גם הוא מן הרכבת ורק לאחר שאחד מבעלי המנתים שבמקום הסדיר את העניין המשיכו הרבי ותלמידיו בנסיעתם. רבי יעקב יחזקיה גרינוולד ניהל בצבר מו בעשבצות ובחגים שולחנות לפי מנהג האדמורי״ם. בדברי תורתו שלידי השלחן היה משלב דברי חסידות. בהנאה רבה היה מתבונן לאחר הסר עודה ברוקדים של בחורו כאשר שר רה חסידית בוקעת מגרונם. באחת הר הזדמנויות העיר להם: „רקדו נא בר חורים, ולו היו לי שנות עבירות גם אני הייתי רוקד כמוכם". הבחורים זוכרים עד היום את התלהבותו בקיום כל מצוה לקראת החגים ובחגים. בהר תלהבות עצומה היה מונה לעצמו את הסוכה ובמו ידיו היה נוהג לקצור את החיטה לשם מצוה מצה שמורה ומצה מצוה.

ביום ב׳ באדר תש״א בהתקרב השר אה החזיר רבנו את נשמתו לבוראו. הר לימודים התעהלו מאד ממנהלתו של בנו הגאון רבי יוסף גרינוולד שלי״טא שנבחר לרבה של „יצרת ישראל" בפאפא במקום אביו. ראש הישיבה החדש הביא עמו מאמר, שם ניהל קודם לכן את „ישיבת דהוי „קרן ל־דוד", מספר גדול של תלמידים. הר שיבה נעשתה בהנהלתו של רבי יוסף עוד יותר חסידית וגדלה במספרה ר׳ הגיעה לכארבע מאות בחורים. הישר בה גדלה אף כי רוב ישיבות הונגריה נפגרו בפקודת השלטונות ופאפא הר עלימו עין. בישיבה למדו גם בחורים שנמלטו מפולין וסלובקיה. כמו כן ישבו כאן בחורים שנמלטו ממחנות „שירות עבודה" ואסר עליהם שהם מר שרתים ב„יחידת ס״ע" (יחידות סמיר וגעלם) דמו שהם מסתתרים ונעלמים משלטונות הצבא. במרוצת הזמן גויים גם רבי יוסף לשירות העבודה ובמשך מתנה העבודה המשיך בהפסקות מעבודת הפרך ובצרבים ללמד את שעור ריו לקבוצה של ארבעים בחורים בר ערך. בגטו פאפא עצמו למדו כמאתיים בחורים בעצמם עד שהגטו הוסל.

לאחר המלחמה כאשר נודע לבר חורים שרידי החרב שרבם ניצל הולכו להצלכר סביבו מחדש בציר סומבוס־הלי שם למדו אצלו כששים בחורים. לאחר זמן כאשר נוכח רבי יוסף לדעת שאין עתיד לישיבתו בהתגריה יצא עם בחוריו לאנטוורפן שם ניהל זמן מה את ישיבתו ואחר כך העתיק את מושבו לניו יורק. היום ישיבת פאפא בארצות הברית, עם כל מוסדותיה היא השנייה בגדולה בין הישיבות ההונגר ריות והיא בעלת השפעה עצומה ביר בשת האמריקאית. בירושלים מתנהל הכולל של פאפא בהנהלתו של הגאון רבי אפרים פישל סופר שליט״א רבה לשעבר של סטשואר וחתנו של רבי יעקב יחזקיה גרינוולד ז״ל רבה של פאפא. עם הנחת אבן הפינה לבנינה הרושע של ישיבת פאפא בירושלים יש לברך את ראש הישיבה הרב הר גאון רבי יוסף שליט״א ואת ניסור ראש הישיבה הרה״ג רבי אפרים פישל סופר שיזכו להמשיך בשרשרת הזהב בארצנו הקדושה על יסוד מצבת של בית פאפא ובית „ערוגת הבושם".

הנפש

(שלשים לפטירת הגר״מ חברוני זצ״ל)

הנפש, הבמוה להבליתה, איננה זקוקה לנפש, לפי הגדרת חז״ל. במשך כל הילוכה על פני האדמה, היו ציניה נשואות למעלה, לא תופשה ציוני דרך בשביל עצמה, אבל כל עוד התהלכה, היא הצאירה אחריה ציונים. ציוני־דרך לכל אלה שעקבו אחרי מהלכה, למען מפביעה רגליה באדמה המסובבנה של השלום הזה, לאן מובילה הדרך־הילוכה על פני אדמות.

רק לאחר שהנפש מסתלקת מן עולם הזה, וכאשר באים אנשים ומוצאים את המקום הריק, רואים את ציוני הדרך בלבד, מתפשים את הנפש שבציונים, ואז נזכרים שאין עושים נפשות לצדיקים, (אלא) דבריהם (מעשיהם) הם זכרונם.

ולא פעם — המקום הריק הוא הציון, ולאו דוקא זה שמקימים על הקבר, כי מי הם המבקרים את הקבר של הצדיק כדי להזכר, כדי לבכות עליו, כדי לקונן על ההיעדר ולקנא בקבר שטומן בתוכו את הצדיק שנכל עמו את אשר הוא, והשאיר אחריו את נפשו. כי המקום הריק הוא אשר מזכיר יותר מכל ציון אחר לא רק את הצדיק, לא רק את מעשיו או/את דיבורו, אלא גם ואולי בעיקר — את החלק שבל אחד מהתלמידים שהשקיע בו, שורת האבנים או הבנין כולו שהוקם על ידו, תהיה אם אחד או עצרה ירגישו בכך, כי הנה, בתוך תוכו, בחלק אחד ממנו, נמצא דבור, שיעור אחד, דרך־לימוד או דרך בלימוד, וכאשר יעברו ליד המקום הריק, בצד שמאל של הכניסה לישיבת חברון, יתעורר בהם ההרהור:

כמה אני נטלתי מראש הישיבה? היכן הוא החלק שלו בקרבי, האם היא נמצא רק במוח או גם בראש, האם רק בראש ובמוח אי שמא גם בלב, והאם היא מרנין אותי, האם היא מעורר אותי, בדרכה אותי להתמדה יתירה — דוגמתו, עוזר לי להתגבר על הרהורים נוגים או — מה שיותר גרוע — בלתי גיגים, אולי החלק שנטלתי ממנו, נמצא עדיין בפינה חבויה, ולא הרגשתי בו, עד שהוא עזב אותנו, ועד שראיתי והנה המקום הזה ריק, ואז „זכיתי", שהרי אני קבלתי ממנו, והתחלתי, רק אז, להיזהר במה שקיבלתי, בכמות, באיכות, והיכן היה טמון החלק הזה, ולמה לא השגחתי בכך עד היום, ומה אני עושה לעשות בחלק הזה הטמון בתוכי — עכשיו, לאחר שנזכרתי כי הוא קיים אצלי.

והנה — הוקמה הנפש לצדיק.

כי בואו וניווכחה, אלה שלמדו בישיבות ואלה שלומדים כעת.

מה הצאירה הישיבה אצלנו? כיצד אנו נזכרים בה לאחר עשר, עשרים או שלושים שנה? האם היא חדרה בקרבנו ואיפה עוזבת אותנו אף לרגע, בקושי ובהתנזרות, בהתלבטויות ובעליה אליעל, בגידול דורות ובחינוכם, ובחינוך עצמי ללא הפסקה, יומיים, יעצתיעצה.

יש והישיבה נמצאת רק במוח או בראש או בלב — בלבד, ויש וגם בשם היא מסתלקת לאט לאט, לאחר שנשכחה על ידנו מאונס או משכחה של אגוש פשוטה, ונשאר רק עמום של אותו הרעש בהרים אנושים שליווה אותנו במשך הרבה שנים, וצליל כבעס מכושטש מאותם הניגונים שניגנו אותם בכמיהה לגדולות, והם נשכחו ורק קטעי־קטעים נשארו בנו.

מה נזכרים אלו ששאבו את מלוא תורתם מהגרי״מ זצ״ל? כיצד הם עוברים ליד המקום הריק, האם מרגעש בהם מצמה, גיבה אחת מתוך אלף הנימות שבין ישיבה מתקשר מהן עם הישיבה ועם ראש הישיבה שלו, אלפי הנימין שאפילו השע מאות ותשעים ותשע מהן נקרעות בשום־מה, הרי יש רק באחת מהן הכוח להחזיק את בן הישיבה ברוך וקשור לישיבה.

האם תלמידיו של הגרי״מ זצ״ל, זוכרים את החלק שהוא השקיע בהם, בדם הנפש, בדם שהנפש יצאה ממנו, ביסודים שרק צדיקים מתייסרים בהם?

האם יטלו עצם אותו של הדברים ששמעו ממנו, נלקטו על ידם, כל אחד לפי כשרונותיו ויכולתו הרוחנית, כל אחד לפי יהכיבתו שהובנמו, עובדה ושוכללה בישיבת חברון במשך השנים שהם לומדים בה, אותם התלמידים שבשבילם הוא ושה הקנה תכיפי לא רק בדרך ההבנה ללימוד התורה, אלא גם בדרך ההבנה של החיים.

החיים של בן־תורה בדור האיום, המשיחי, הבלתי נקלט על ידי המהות הבדולים ביותר בתקופתנו, הבלתי מובן, הנעלה בכל השגה.

החיים של בן־תורה בדור שמצבים זו מול זו: הפחד מול הגאולה. הנפשי״ם,— האימה מול הבטחון מיהה את הנפש, הריקנות — מול חיים שוקקים ומלאים עד שמשתפך מהם גם לאחרים, חוסר ההקה — מול ההליכה הקומוניות ליעוד הגאולה ביותר שיתנן לאנושות, ההפקרות — מול הטוהר הצמוק עד לנקודה הפנימית ביותר של הנפש.

האם יחשבו על כך התלמידים ביום השלושים לפטירתו של הגרי״מ חברוני זצ״ל?

מאות ואלפי התלמידים בכל מקומות שהם, איגם שוממים,

(המשך בעמוד ה׳)